

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP.410.004.02.2016

P/16/014

TEKST UJEDNOLICONY

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Tekst dokumentu ujednolicony po rozpatrzeniu zastrzeżeń – zgłoszonych do wystąpienia pokontrolnego – przez Zespół Orzekający Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli
(Uchwała Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej NIK Nr KPK-KPO.443.175.2016 z dnia 27 stycznia 2017 r.)

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/014 Realizacja projektu budowy mostu energetycznego Polska - Litwa ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontroler	Rafał Pikus, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/24/2016 z dnia 24 maja 2016 r. Małgorzata Duraj, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/25/2016 z dnia 24 maja 2016 r. Krzysztof Prus, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/26/2016 z dnia 24 maja 2016 r. Łukasz Urbanowicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/28/2016 z dnia 24 maja 2016 r. Miroslaw Wójtowicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/35/2016 z dnia 28 lipca 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-10)
Jednostka kontrolowana	Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA ² ul. Warszawska 165, 05-520 Konstancin-Jeziorna
Kierownik jednostki kontrolowanej	Eryk Kłowski - Prezes Zarządu od 31 grudnia 2015 r., poprzednio funkcję Prezesa Zarządu PSE SA pełnili: Henryk Majchrzak od 15 października 2010 r. do 31 grudnia 2015 r., Stefania Kasprzyk od 22 marca 2005 r. do 15 października 2010 r. (dowód: akta kontroli str. 12-17, 19-73)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, realizację budowy mostu energetycznego Polska – Litwa³ przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA oraz działania podejmowane przez Spółkę dotyczące ustalenia przebiegu linii przesyłowej Kozienice – Ołtarzew.

Uruchomione w listopadzie 2015 r. połączenie energetyczne pomiędzy Polską a Litwą stanowi realizację etapu I budowy mostu energetycznego - zadania ujętego w *Polityce Energetycznej Polski do 2030 r.*⁴ Most energetyczny Polska – Litwa został również ujęty przez Europejską Sieć Operatorów Systemów Przesyłowych Energii Elektrycznej⁵ w planie rozwoju sieci o zasięgu wspólnotowym oraz w *Planach Rozwoju* PSE SA, podlegających uzgadnianiu przez Prezesa Regulacji Energetyki. Założony cel etapu I budowy mostu energetycznego Polska – Litwa

¹ Kontrolą objęto także działania PSE SA w zakresie próby zmiany planowanego przebiegu linii przesyłowej Kozienice - Ołtarzew.

² Dalej także: PSE SA lub Spółka. Spółka utworzona w dniu 17 lutego 2004 r. pod nazwą Polskie Sieci Elektroenergetyczne Operator SA, od 10 stycznia 2013 r. działająca pod nazwą Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA.

³ Dalej także: *Program – most energetyczny Polska – Litwa* lub *Program*.

⁴ Przyjęta Uchwałą Nr 202/2009 Rady Ministrów z dnia 10 listopada 2009 r. - stanowiącą załącznik do obwieszczenia Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r. MP z 2010 r. Nr 2, poz. 11.

⁵ Dalej także: ENTSO-E.

polegający na poprawie bezpieczeństwa energetycznego Krajowego Systemu Energetycznego⁶, poprawie jakości i niezawodności zasilania w centralnych i północno-zachodnich obszarach Polski, jak również umożliwieniu transgranicznej wymiany energii elektrycznej na poziomie 500 MW pomiędzy krajami bałtyckimi a Europą kontynentalną został osiągnięty. W ramach tego etapu wybudowano i oddano do eksploatacji cztery linie elektroenergetyczne o łącznej długości torów prądowych 602,2 km oraz wybudowano lub rozbudowano siedem stacji elektroenergetycznych.

Realizacja II etapu połączenia, która ma doprowadzić do osiągnięcia zdolności przesyłu energii na poziomie 1 000 MW uzależniona jest od decyzji Operatorów Systemów Przesyłowych⁷ Polski i Litwy (spółek PSE SA i Lietuvos Energija AB), którzy w związku ze zmianami na rynku energetycznym zlecieli wykonanie studium rynkowego badającego przyszłe potrzeby wymiany energii pomiędzy Polską a Litwą.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na różnice pomiędzy zakładanym a rzeczywistym kierunkiem przesyłu energii elektrycznej poprzez połączenie energetyczne Polska – Litwa. W studium opłacalności inwestycji oraz warunków realizacji połączenia⁸ zakładano, że źródłem korzyści będzie niższy koszt energii w Polsce niż na Litwie i w pozostałych państwach bałtyckich. Wskazywano jednocześnie, że państwa bałtyckie będą miały dostęp do elastycznej mocy szczytowej, której koszt będzie niższy niż w Polsce. Zakładano, że łącze międzysystemowe będzie przesyłało energię z Polski w nocy i w okresach poza szczytem, zaś do Polski w godzinach szczytu. Szacowano przy tym, że wystąpi niewielka nadwyżka przepływu w kierunku Litwy. W rzeczywistości przesył energii z Litwy do Polski jest ok. trzy razy większy niż z Polski do Litwy.

Koszty realizacji *Programu – most energetyczny Polska – Litwa* poniesione przez PSE SA, według stanu na 30 czerwca 2016 r. wynosiły łącznie brutto 2 139 758,4 tys. zł.

Na realizację *Programu* PSE SA otrzymała dofinansowanie w wysokości 896 842,5 tys. zł ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko⁹, co stanowiło 57% wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez Spółkę.

Program został zrealizowany w zakresie oraz w terminach określonych w umowach o dofinansowanie. Osiągnięte zostały założone wskaźniki produktu, odnoszące się do długości elektroenergetycznych sieci przesyłowych oraz wybudowanych stacji elektroenergetycznych wraz z wyprowadzeniami liniowymi, a także – wskaźnik rezultatu polegający na uzyskaniu zakładanej dla *Programu* dodatkowej mocy przesyłowej energii elektrycznej na połączeniu transgranicznym na poziomie 450 MW.

PSE SA należycie wypełniała obowiązki wynikające z umów o dofinansowanie. Instytucja Wdrażająca¹⁰ (Instytut Nafty i Gazu) stwierdziła zrealizowanie pełnego

⁶ Dalej także: KSE.

⁷ Dalej także: OSP.

⁸ Raport podsumowujący Projekt litewsko-polskiego międzysystemowego układu przesyłowego wysokiego napięcia., opracowany przez międzynarodowe konsorcjum (IPA Energy Consulting, SwedPower, SEK Advisory Services) – sporządzony dla Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju.

⁹ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 X Oś Priorytetowa Bezpieczeństwo Energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii, Działanie nr 10.1 Rozwój Systemów przesyłowych energii elektrycznej, gazu ziemnego i ropy naftowej oraz budowa i przebudowa magazynów gazu ziemnego (Dalej także: POIS), w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

zakresu *Programu* objętego wnioskami o dofinansowanie i pozytywnie rozpatrzyła wnioski o płatność końcową.

Europejski Trybunał Obrachunkowy¹¹, po przeprowadzeniu kontroli dwóch z sześciu projektów składających się na *Program*, nie stwierdził nieprawidłowości, jak również nie wydał zaleceń pokontrolnych.

Ponadto, na realizację początkowej fazy projektu tj. wykonanie studium wykonalności dla linii Ełk – Granica Rzeczypospolitej Polski¹² oraz rozbudowa stacji w Ełku, PSE SA otrzymało dofinansowanie w wysokości 1 822,4 tys. EUR z programu Transeuropejskie Sieci Energetyczne¹³.

Najwyższa Izba Kontroli nie zgłasza uwag w odniesieniu do działań podjętych przez PSE SA oraz przez podmioty działające w imieniu Spółki dotyczących informowania społeczności lokalnych o realizacji zadań inwestycyjnych ujętych w *Programie*.

NIK nie wnosi także uwag do działań podejmowanych przez PSE SA w zakresie prób zmiany przebiegu linii przesyłowej 400 kV Kozienice – Ołtarzew. Protesty społeczne dotyczące przebiegu linii Kozienice – Ołtarzew rozpoczęły się wraz z działaniami podjętymi przez wykonawcę linii, które miały na celu wyznaczenie szczegółowego jej przebiegu i wprowadzenie go do Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego gmin, przez które ta linia miała przebiegać. Proponowany przez wykonawcę przebieg linii odbiegał od jej przebiegu określonego w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego przyjętego uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 180/14 z dnia 7 lipca 2014 r.¹⁴

PSE SA oraz wykonawca linii podjęli próby wyznaczenia przebiegu linii w sposób niewywołujący sprzeciwu społeczności lokalnych, ich przedstawiciele uczestniczyli w spotkaniach z przedstawicielami społeczności lokalnych i władz gminnych, brali także udział w pracach Forum Dialogu, powołanego przez Marszałka Województwa Mazowieckiego w celu wypracowania przebiegu linii w sposób zadowalający dla wszystkich zainteresowanych. Prace Forum były kontynuowane przez Grupę Roboczą powołaną przez PSE SA, jednak i ona nie wypracowała rozwiązania satysfakcjonującego dla protestujących.

Z uwagi na brak porozumienia pomiędzy stronami konfliktu Zarząd PSE SA podjął decyzję o budowie linii według przebiegu określonego w PZP Województwa Mazowieckiego z 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła nieprawidłowość związaną z budową stacji elektroenergetycznej Ołtarzew, polegającą na wyczeniu przez PSE SA kwoty wydatków kwalifikowalnych poniesionych na nabycie sześciu niezabudowanych nieruchomości niezgodnie z *Wytocznymi Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* z dnia 3 września 2009 r. Według *Wytocznych* podstawą do ustalenia kwoty wydatków kwalifikowalnych na nabycie niezabudowanej nieruchomości gruntowej powinna być wartość rynkowa nieruchomości określona operatem szacunkowym sporządzonym przed zawarciem umowy z właścicielem nabywanej nieruchomości. Tymczasem wskazane przez PSE SA we wnioskach o płatność kwoty wydatków poniesionych na nabycie wspomnianych wyżej sześciu nieruchomości zostały wyczone na podstawie wartości rynkowej określonej operatem szacunkowym sporządzonym 14 miesięcy po zawarciu umów kupna-

¹¹ Dalej także: ETO.

¹² Dalej także: linia Ełk – Granica RP.

¹³ Trans-European Energy Network. Dalej także: TEN-E.

¹⁴ D. U. Województwa Mazowieckiego poz. 6868.

sprzedaży. Według tego ostatniego operatu wartość rynkowa nabytych nieruchomości wynosiła 172 zł/m², tj. dwa razy więcej niż wartość rynkowa tych samych nieruchomości określona w operatach szacunkowych sporządzonych przed zawarciem umów z właścicielami nieruchomości (86 zł/m²). W rezultacie PSE SA zawiążyła we wnioskach o płatność kwotę wydatków kwalifikowalnych poniesionych na zakup nieruchomości o 4 182 776,00 zł i otrzymała refundację w wysokości zawyżonej o 2 384 182,32 zł.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Przygotowanie i realizacja *Programu budowy mostu energetycznego Polska - Litwa*

1.1 *Program budowy mostu energetycznego Polska – Litwa w planach rozwoju PSE SA*

Opis stanu
faktycznego

W *Planach Rozwoju w zakresie zaspokojenia przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną* oraz ich aktualizacjach, opracowanych w latach 2006 – 2016, PSE SA przedstawiała zamierzenia w zakresie budowy połączenia elektroenergetycznego Polska - Litwa. *Plany Rozwoju* były zatwierdzane uchwałami Zarządu Spółki, natomiast aktualizacje *Planów Rozwoju* opracowane były na podstawie *Planów Zamierzeń Inwestycyjnych*, w odniesieniu do których Zarząd podejmował uchwały o ich przyjęciu a Rada Nadzorczej uchwały o zatwierdzeniu¹⁵.

Zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne*¹⁶, PSE SA przedkładała Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki do uzgodnienia *Plany Rozwoju* oraz ich aktualizacje. Prezes URE, po zasięgnięciu opinii zarządów województw, o których mowa w art. 23 ust. 3 *ustawy Prawo energetyczne*, dokonywał uzgodnienia *Planów Rozwoju* przedkładanych przez PSE SA:

1. *Plan Rozwoju na lata 2006-2020 z 2006 r.*, uzgodniony przez Prezesa URE w dniu 11 grudnia 2006 r. w zakresie lat 2006-2010, (*Plan Rozwoju 2006*)
 - 1.1 *Aktualizacja Planu Rozwoju na lata 2008-2010 z 2008 r.*, uzgodniona przez Prezesa URE w dniu 21 stycznia 2009 r. w zakresie lat 2008 i 2009,
2. *Plan Rozwoju na lata 2010-2025 z 2009 r.*, uzgodniony przez Prezesa URE w dniu 29 grudnia 2010 r. w zakresie 2010 r., (*Plan Rozwoju 2009*)
 - 2.1 *Aktualizacja Planu Rozwoju na lata 2010-2025 z 2010 r.*, uzgodniona przez Prezesa URE z 21 grudnia 2010 r. w zakresie 2011r.,
 - 2.2 *Aktualizacja Planu Rozwoju na lata 2010-2025 z 2011 r.*, uzgodniona przez Prezesa URE z 29 czerwca 2011 r. w zakresie lat 2012-2016,
 - 2.3 *Aktualizacja Planu Rozwoju na lata 2010-2025 z 2012 r.*, uzgodniona przez Prezesa URE z 4 lutego 2013 r. w zakresie lat 2013-2017,
 - 2.4 *Aktualizacja Planu Rozwoju na lata 2010-2025 z 2013 r.*, uzgodniona przez Prezesa URE z 24 stycznia 2014 r. w zakresie lat 2014-2018,
3. *Plan Rozwoju na lata 2016-2025 z 2015 r.*, uzgodniony przez Prezesa URE w dniu 15 stycznia 2016 r. w zakresie lat 2016-2018 r. (*Plan Rozwoju 2016 r.*)

¹⁵ Statut PSE SA stanowi, że: Zarząd przyjmuje roczne i wieloletnie plany inwestycyjne spółki – § 15 ust. 2 pkt 6, Rada Nadzorcza zatwierdza roczne i wieloletnie plany inwestycyjne spółki – § 22 ust. 1 pkt 6.

¹⁶ Dz.U. z 2012 r., poz. 1059 ze zm. Dalej także: *ustawa prawo energetyczne*.

W *Planie Rozwoju 2016 r.* wskazano, że Europejska Sieć Operatorów Systemów Przesyłowych Energii Elektrycznej¹⁷, na mocy rozporządzenia WE 714/2009¹⁸, co dwa lata publikuje dziesięcioletni plan rozwoju sieci o zasięgu wspólnotowym. Plan TYNDP 2014¹⁹ z grudnia 2014 r. w zakresie połączenia Polska – Litwa przewidywał realizację dwóch projektów:

Projekt 59 – LitPol Link Stage I pierwszy etap projektu nowego połączenia transgranicznego łączącego systemy energetyczne Polski i Litwy, umożliwiającego wymianę mocy państw Bałtyckich: Litwy, Łotwy i Estonii z Europą Kontynentalną. Połączenie to miało mieć charakter asynchroniczny poprzez wstawki prądu stałego²⁰ zlokalizowane w stacji Alytus na terytorium Litwy. Etap ten miał zostać zakończony w 2015 r., a jego realizacja umożliwić wymianę mocy na poziomie 500 MW, przy czym możliwości eksportowe polskiego Krajowego Systemu Energetycznego (KSE), miały być uzależnione od aktualnych warunków systemowych.

Projekt 59 – LitPol Link Stage II jest kontynuacją budowy połączenia systemów energetycznych Polski i Litwy, mającą na celu osiągnięcie planowanej zdolności przesyłania mocy na poziomie 1 000 MW w obu kierunkach. Do realizacji drugiego etapu projektu niezbędna jest budowa dodatkowych obiektów sieci przesyłowej w Polsce i na Litwie, w tym drugiej wstawki prądu stałego w stacji Alytus na terytorium Litwy. Etap ten ma zostać zakończony do końca 2020 r.

W projekcie planu TYNDP 2016, który według PSE SA, zostanie przyjęty przez ENTSO-E do końca 2016 r. etap II połączenia systemów energetycznych Polski i Litwy obejmuje po stronie polskiej budowę trzech linii 400 kV²¹, natomiast po stronie litewskiej budowę drugiej wstawki prądu stałego w stacji Alytus.

(dowód: akta kontroli str. 2281-2284, 2334-2848)

Zarząd PSE SA, uchwałą nr 1096/74/2011 z dnia 28 grudnia 2011 r. przyjął *Program rozbudowy KSP*²² w zakresie połączenia Polska - Litwa²³, w podziale na etapy (grupy):

etap I stworzenie połączenia systemów elektroenergetycznych Polski i Litwy, przewidziany do realizacji w latach 2008-2015, obejmujący swoim zakresem budowę lub rozbudowę siedmiu stacji energetycznych(SE) oraz budowę czterech linii energetycznych²⁴:

etap II stworzenie możliwości w zakresie przesyłu mocy na połączeniu Polski i Litwy, przewidywany do realizacji w latach 2015-2020, obejmujący swoim

¹⁷ Dalej także: ENTSO-E.

¹⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 714/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci w odniesieniu do transgranicznej wymiany energii elektrycznej i uchylające rozporządzenie (WE) Nr 1228/2003, Dz.U. UE L 09.211.15.

¹⁹ Dziesięcioletni plan rozwoju sieci o zasięgu wspólnotowym opublikowany w 2014 r.

²⁰ Tzw. wstawki prądu stałego umożliwiają przesył energii elektrycznej pomiędzy systemami elektroenergetycznymi, które nie są ze sobą zsynchronizowane, tzn. pracują na innych częstotliwościach.

²¹ Linie elektroenergetyczne: Ostrołęka - Olsztyn Mątki, Ostrołęka – Stanisławów i Kozienice – Siedlce Ujrzanów.

²² KSP – krajowy system przesyłowy.

²³ Dalej także: *Program - most elektroenergetyczny Polska - Litwa* lub *Program*.

²⁴ Stacje energetyczne: Ołtarzew, Ostrołęka (etap I), Narew, Elk bis, Łomża, Siedlce Ujrzanów (etap I) i Stanisławów; linie energetyczne: Ostrołęka - Łomża - Narew, Elk - Łomża, Miłosna - Siedlce Ujrzanów i Elk - Granica RP.

zakresem rozbudowę pięciu stacji energetycznych i budowę trzech linii energetycznych²⁵.

Przedstawiono główne założenia dotyczące *Programu*, w tym: lokalizacji i realizacji poszczególnych zadań inwestycyjnych oraz źródła jego finansowania, bez podania wysokości niezbędnych środków finansowych. Jako źródła finansowania *Programu* wskazano:

- 1) wewnątrz źródła finansowania: środki pochodzące z przychodów netto uzyskanych z alokacji zdolności przesyłowych na połączeniach międzysystemowych – w tym środki funduszu celowego, oraz pozostałe środki własne,
- 2) środki pomocowe pochodzące z Unii Europejskiej głównie w ramach POIS,
- 3) kredyty bankowe lub emitowane przez Spółkę papiery dłużne.

(dowód: akta kontroli str. 2284-2333)

W celu realizacji *Programu* – *most energetyczny Polska – Litwa*, operatorzy systemów przesyłowych utworzyli LitPol Link Sp. z o.o.²⁶ obejmując po 50% udziałów w kapitale zakładowym, wynoszącym 2 000 tys. zł. Zakres działania spółki LitPol Link miał obejmować: działalność inwestycyjną wraz z obsługą finansowania, zarządzanie procesem realizacji oraz późniejszą eksploatacją połączenia. Spółka faktycznie realizowała zadania fazy wstępnej obejmującej budowę dwutorowej linii naziemnej 400 kV pomiędzy podstacjami Elk i Alytus, łączącej systemy elektroenergetyczne Polski i Litwy. W etapie I *Programu* LitPol Link pełniła funkcje pomocnicze na zlecenie OSP. Po zakończeniu etapu I LitPol Link świadczyła m.in. usługi w zakresie koordynacji: przygotowania studium rynkowego dla realizacji etapu II *Programu*²⁷ oraz w zakresie współpracy pomiędzy współnikami dotyczącej wstępnego studium wykonalności dla drugiego połączenia Polska – Litwa.

PSE SA, w przedkładanych Prezesowi URE *Planach Rozwoju* oraz ich aktualizacjach, nie zachowywała jednolitego sposobu przedstawiania zadań inwestycyjnych związanych z realizacją połączenia elektroenergetycznego Polska - Litwa. Tylko w *Aktualizacji Planu Rozwoju* z 2012 r., zadania związane z budową tego połączenia przedstawiono jako odrębne zamierzenie – *Program rozbudowy KSP w zakresie połączenia Polska - Litwa*, z podziałem na dwa etapy, zgodnym z zakresami etapów *Programu* przyjętego przez Zarząd Spółki w 2011 r. W *Aktualizacji Planu Rozwoju* z 2013 r. w ramach zamierzenia *Program rozbudowy KSP w zakresie połączenia Polska - Litwa*, wymieniono tylko zadania inwestycyjne ujęte w etapie I. Zadania inwestycyjne etapu II ujęto w innych zamierzeniach objętych *Planem*, przy czym w ramach zadań etapu II nie ujęto zadania *Budowa linii 400 kV Płock - Olsztyn Mątki*. W pozostałych *Planach Rozwoju* i ich aktualizacjach zadania inwestycyjne związane z budową połączenia elektroenergetycznego Polska - Litwa ujęto w różnych zamierzeniach inwestycyjnych, przy czym nie zawsze wskazywano, że dane zadanie dotyczy budowy tego połączenia elektroenergetycznego.

²⁵ Stacje energetyczne: Ostrołęka (etap II), Siedlce Ujrzanów (etap I), Kozienice, Płock i Olsztyn Mątki; linie energetyczne: Ostrołęka - Stanisławów, Kozienice - Siedlce Ujrzanów i Płock - Olsztyn Mątki.

²⁶ W dniu 19 maja 2008 r. dalej: LitPol Link.

²⁷ Na mocy umowy współpracy z 16 maja 2016 r. pomiędzy LitPol Link i jej udziałowcami, obowiązującej od 1 czerwca do 31 grudnia 2016 r.

Plany Rozwoju i ich aktualizacje nie zawierały również jednolitych informacji dotyczących mocy energetycznej planowanego do realizacji połączenia energetycznego Polska - Litwa:

- *Plan Rozwoju 2006 r.* podaje, że realizacja połączenia Polska - Litwa umożliwi wymianę mocy pomiędzy Polską a Litwą w wielkościach: 1 000 MW – import mocy, 400 MW – eksport mocy, bez podania horyzontu czasowego,
- *Plan Rozwoju 2009 r.* podaje, że realizacja połączenia Polska - Litwa umożliwi od 2015 r. import mocy do systemu polskiego na poziomie 600 MW, nie umożliwiałaby natomiast eksportu mocy na Litwę, co miało być możliwe po zakończeniu drugiego etapu budowy połączenia,
- *Plan Rozwoju 2016 r.* podaje, że zakończenie etapu I w 2015 r. umożliwi wymianę mocy na poziomie 500 MW, przy czym możliwości eksportowe Krajowego Systemu Energetycznego, miały być uzależnione od aktualnych warunków systemowych. Zakończenie etapu II do końca 2020 r. ma umożliwić osiągnięcie planowanej zdolności przesyłania mocy na poziomie 1 000 MW w obu kierunkach. Do realizacji etapu II projektu niezbędna jest budowa dodatkowych obiektów sieci przesyłowej w Polsce i na Litwie, w tym drugiej wstawki prądu stałego w stacji Alytus na terytorium Litwy.

W kolejnych *Planach Rozwoju* i ich aktualizacjach były uszczegóławiane opisy zadań inwestycyjnych dotyczących realizacji połączenia Polska - Litwa.

(dowód: akta kontroli str. 2334-2848)

Według wyjaśnień Zarządu PSE SA²⁸:

- zarządy województw nie występowały do PSE SA o dodatkowe opinie dotyczące lokalizacji stacji i przebiegu linii energetycznych planowanych do realizacji w ramach budowy połączenia energetycznego Polska - Litwa,
- opinie zarządów województw podlaskiego, mazowieckiego i warmińsko-mazurskiego kierowane do Prezesa URE, w trakcie uzgadniania *Planów Rozwoju* i ich aktualizacji, nie zawierały uwag dotyczących lokalizacji stacji i przebiegu linii energetycznych, planowanych do realizacji w ramach budowy połączenia energetycznego Polska - Litwa.

(dowód: akta kontroli str. 4252-4258)

Zarząd PSE SA, odnosząc się do kwestii różnego sposobu ujmowania w *Planach Rozwoju* zadań inwestycyjnych związanych z budową połączenia elektroenergetycznego Polska - Litwa, poinformował²⁹ między innymi że:

- *aktualizacja Planu Rozwoju z 2012 r.* uwzględniała postanowienia umowy zawartej w dniu 1 grudnia 2011 r. pomiędzy PSE SA a LITGRID AB dotyczące etapowej realizacji połączenia Polska - Litwa,
- inwestycją determinującą działania dla etapu II jest budowa drugiej wstawki prądu stałego o mocy 500 MW po stronie litewskiej,
- ustalenia dotyczące ostatecznego kształtu połączenia z Litwą prowadzone od zawarcia umowy pomiędzy PSE SA a LITGRID AB, nasiliły się od 2013 r. na podstawie artykułowanych przez stronę litewską różnych uwarunkowań dla wykorzystania połączenia po realizacji etapu I; obejmowały one między innymi koncepcję synchronizacji systemu Krajów Bałtyckich z systemem Europy Kontynentalnej, zamiast budowy drugiej wstawki,

²⁸ Pismo Zarządu PSE SA nr Z-693-2016-71267 z dnia 29 lipca 2016 r.

²⁹ Pismo zarządu PSE SA nr Z-632-2016-71267 z dnia 13 lipca 2016 r.

- inwestycje po stronie polskiej ujęte w etapie II zaplanowane zostały nie tylko dla celów połączenia Polska - Litwa, ale również dla poprawy pewności zasilania odbiorców energii elektrycznej w północno-wschodniej Polsce oraz zwiększenia możliwości przyłączenia i wyprowadzenia mocy z konwencjonalnych i odnawialnych źródeł energii; inwestycje te były i są realizowane przez PSE SA niezależnie od instalacji drugiej wstawki prądu stałego w stacji Alytus zwiększającej możliwość wymiany mocy z Litwą do 1 000 MW,
- z tych też względów opracowując *Aktualizację Planu Rozwoju 2013 r.*, PSE SA podjęła decyzję o niewyróżnianiu inwestycji sieciowych przyporządkowanych do tej pory do etapu II projektu Polska - Litwa i umieszczeniu ich w zagadnieniach dotyczących bezpieczeństwa pracy KSP.

Odnosząc się do kwestii braku w *Aktualizacji Planu Rozwoju 2013 r.* zadania z etapu II *Budowa linii 400 kV Płock - Olsztyn Mątki*, Zarząd PSE wskazał, że:

- głównym celem budowy linii 400 kV Płock - Olsztyn Mątki jest wzmocnienie KSP dla zapewnienia niezawodności wymiany mocy z systemem litewskim w wysokości 1 000 MW oraz konieczność poprawy zasilania odbiorców energii elektrycznej w północnej Polsce przy niedostatecznej generacji mocy w tym rejonie kraju; pierwotnie planowano uruchomienie linii około 2020 r.,
- z uwagi na niepewność związaną z realizacją etapu II połączenia Polska - Litwa, a także wyniki ekspertyz i analiz systemowych w zakresie potencjalnego obciążenia planowanej linii 400 kV Płock - Olsztyn Mątki w różnych uwarunkowaniach systemowych dotyczących uruchomienia nowych źródeł wytwórczych (konwencjonalnych i wiatrowych) w północnej i północno-wschodniej części kraju, zasadnym było przesunięcie budowy tej linii poza horyzont 2025 r.

(dowód: akta kontroli str. 4235-4239)

Równoległe do prac związanych z realizacją połączenia elektroenergetycznego Polska - Litwa (linia Ełk bis - Granica RP – stacja Alytus), PSE SA prowadzi prace studialne w zakresie budowy drugiego połączenia pomiędzy Polską a Litwą. Spółka zleciła PSE Inwestycje SA wykonanie do 15 grudnia 2016 r. studium wykonalności *Koncepcja napowietrznej linii przesyłowej 2x400 kV Narew - Granica RP*³⁰.

(dowód: akta kontroli str. 1845-1852)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Zmiany założeń odnośnie parametrów połączenia transgranicznego pomiędzy Polską a Litwą dokonywane w kolejnych *Planach Rozwoju i ich aktualizacjach* powodują w praktyce brak możliwości skonfrontowania efektów rynkowych uzyskanych w wyniku dokonanego połączenia z efektami zakładanymi w analizach i studiach wykonalności przedsięwzięcia opracowywanymi w okresie przed podjęciem decyzji o jego realizacji.
2. Analizy dotyczące zasadności budowy drugiego połączenia transgranicznego Polski z Litwą mogą stanowić podstawę decyzji o ewentualnej synchronizacji KSE Polski i Litwy.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

³⁰ Pismo Zarządu PSE SA nr Z-704-2016-77466 z dnia 3 sierpnia 2016 r.

1.2 Realizacja etapu I Programu - most elektroenergetyczny Polska - Litwa

Decyzja dotycząca realizacji Programu – mostu elektroenergetycznego Polska - Litwa została podjęta przez Radę Nadzorczą PSE SA uchwałą nr 33/III/2011 z dnia 20 kwietnia 2011 r.

Według aktualizacji Planu Rozwoju z 2013 r., planowana do wybudowania długość torów prądowych wynosiła 643,7 km (405,9 km linii elektroenergetycznych).

(dowód: akta kontroli str. 2849-2996)

Realizacja zadań inwestycyjnych etapu I Programu została pogrupowana przez PSE SA w sześć projektów obejmujących jedno lub kilka zadań. Projekty te swoimi zakresami były zgodne z wnioskami o dofinansowanie Programu ze środków europejskich i obejmowały:

- wniosek 1 Budowa stacji 400/220/110 kV Ołtarzew, w ramach wniosku, oprócz postępowania na budowę stacji, przeprowadzono postępowanie na dostawę autotransformatorów wraz z wyposażeniem dodatkowym dla stacji: Ołtarzew, Ostrołęka, Siedlce Ujrzanów i Elk bis,
- wniosek 2 Budowa linii 400 kV Ostrołęka - Łomża - Narew, Rozbudowa rozdzielni 400 kV w stacji 400/110 kV Narew objęte wspólnym postępowaniem oraz Rozbudowa stacji 220/110 kV Ostrołęka o rozdzielnię 400 kV; realizując zadania Budowa linii 400 kV Ostrołęka - Łomża - Narew przeprowadzono dodatkowe postępowanie, przedmiotem którego było Zawieszenie przewodów fazowych drugiego (północnego) toru linii 400 kV Ostrołęka - Łomża,
- wniosek 3 Budowa linii 400 kV Elk - Łomża, Budowa stacji 400 kV Łomża oraz Budowa stacji 400/110 kV Elk bis; w ramach zadania Budowa stacji 400/110 kV Elk bis przeprowadzono dwa dodatkowe postępowania na dostawę i montaż dławików, filtrów sprzęgających oraz urządzeń teletransmisyjnych,
- wniosek 4 Budowa linii 400 kV Miłosna - Siedlce Ujrzanów oraz Budowa stacji 400/110 kV Siedlce Ujrzanów, oba zadania objęte wspólnym postępowaniem w trybie projektuj i buduj,
- wniosek 5 Budowa linii 400 kV Elk bis - Granica Rzeczypospolitej Polski³¹, realizując zadanie przeprowadzono odrębne postępowania dotyczące uzyskania pozwolenia na budowę linii Elk bis - Granica RP oraz wykonania tej linii,
- wniosek 6 Budowa stacji 400 kV Stanisławów.

Dla zadań Programu przeprowadzonych zostało 14 postępowań o udzielenie sektorowych zamówień publicznych w trybie przetargu nieograniczonego lub ograniczonego. Prezes Urzędu Zamówień Publicznych przeprowadził kontrole uprzednie w odniesieniu do 10 postępowań, spośród których tylko w dwóch przypadkach w informacjach pokontrolnych przedstawił drobne uwagi.

Wszystkie zadania inwestycyjne realizowane zostały w trybie *projektuj i wybuduj*, z wyjątkiem Budowy linii 400 kV Elk bis - Granica RP, dla którego odrębnymi umowami objęto uzyskanie pozwolenia na budowę linii oraz jej budowę.

W wyniku 14 postępowań o udzielenie zamówień publicznych, PSE SA zawarła 16 umów o łącznej wartości brutto 2 158 014,8 tys. zł, w tym: 11 umów o wartości brutto 2 064 429,2 tys. zł dotyczyło bezpośrednio realizacji zadań inwestycyjnych, a pięć umów o wartości brutto 93 585,5 tys. zł dotyczyło dostaw podzespołów dla budowanych stacji energetycznych. Wartości umów były wartościami ryczałtowymi

³¹ Dalej także: Elk bis – Granica RP.

obejmującymi wszystkie koszty związane z realizacją poszczególnych zadań inwestycyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 750-751, 3023-3203, 4301, 4302)

W ramach kontroli NIK badaniom poddano wybór wykonawców i realizację wszystkich 16 umów związanych z realizacją zadań inwestycyjnych *Programu* w zakresie zgodności realizacji przedmiotu umowy z jej zapisami, a także realizację umowy dotyczącej wykonywania funkcji Inżyniera Kontraktu.

Koszty realizacji *Programu*, według stanu na 30 czerwca 2016 r., wynosiły łącznie brutto 2 139 758,4 tys. zł. I obejmowały:

▪ koszty związane z przygotowaniem inwestycji	15 439,9 tys. zł
▪ koszty realizacji umów 16 umów	2 075 248,2 tys. zł
▫ budowa linii i stacji ³²	1 982 321,7 tys. zł
▫ dostawy podzespołów	92 926,6 tys. zł
▫ zakup nieruchomości przez wykonawców ³³	5 467,8 tys. zł
▪ zakup nieruchomości przez PSE SA ³⁴	16 451,3 tys. zł
▪ koszty nadzoru inwestycyjnego	30 927,9 tys. zł
▪ usługi prawne	669,6 tys. zł
▪ koszty pozostałe	1 021,4 tys. zł

Wynagrodzenia wypłacone do dnia 30 czerwca 2016 r. wykonawcom, z tytułu realizacji 16 umów dotyczących budowy linii i stacji energetycznych, były o 82 776,6 tys. zł niższe od wartości określonych w umowach. Wynikało to głównie z nierozliczenia jeszcze wszystkich prac związanych z pozyskaniem służebności przesyłu wraz z wypłatą stosownych wynagrodzeń lub odszkodowań oraz niezakończeniem wypłat innych odszkodowań związanych z budową stacji i linii.

W związku z aktualizacją koncepcji rozbudowy infrastruktury przesyłowej w północno-wschodniej części Polski w 2011 r. zmieniony został zakres zadania inwestycyjnego *Budowa linii 400 kV Ostrołęka - Łomża - Narew* w porównaniu do zakresu z 2009 r. Zmiana ta dotyczyła budowy linii na odcinku Ostrołęka – Łomża, z pierwotnie planowanej jednotorowej na dwutorową i skutkowała zmianą umowy z dnia 21 października 2009 r.³⁵ oraz zawarciem dodatkowej umowy w dniu 9 grudnia 2013 r.³⁶.

W trakcie realizacji zadań *Programu* wystąpił jeden przypadek naliczenia przez PSE SA kary umownej za zwłokę w realizacji przedmiotu umowy. Na wykonawcę zadania inwestycyjnego *Rozbudowa stacji 220/110 kV Ostrołęka* w dniu 4 sierpnia 2015 r. nałożona została kara w wysokości 4 098,5 tys. zł brutto. Wykonawca dokonał zapłaty powyższej kary umownej w dniu 5 sierpnia 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 1445-1661, 2179-2183, 3204-3641, 4189-4228, 4294-4302)

Funkcję Inżyniera Kontraktu *Programu* wykonywała spółka PSE Inwestycje SA³⁷ na podstawie umów z PSE SA zawartych w trybie art. 136 ustawy *prawo zamówień publicznych*³⁸:

³² Koszty umów dotyczących budowy linii i stacji energetycznych obejmują odszkodowania wypłacane w związku z realizacją tych obiektów, zob. pkt 2.2 wystąpienia.

³³ Kwota ujęta w umowach na wykonanie stacji energetycznych.

³⁴ Łącznie, kwota wydana na zakup nieruchomości wyniosła 21 919,1 tys. zł.

³⁵ Umowa nr BA/818/DI/09 zawarta przez PSE SA z konsorcjum: PBE ELBUD w Katowicach Sp. z o.o. i PBE ELBUD Warszawa Sp. z o.o.

³⁶ Umowa nr DZ/717/DI/2013 zawarta przez PSE SA ze spółką Eltel Networks Olsztyn SA.

³⁷ Do 25 kwietnia 2013 r. występująca pod nazwą EPC SA, 100% akcji spółki posiada PSE SA.

³⁸ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 2164 ze zm.). Dalej także: ustawa *pzp*.

- umowy OSP/DI/INW/5/2009 z dnia 17 lutego 2009 r., wraz z aneksami – umowa na pełnienie funkcji Zarządzającego Projektem na świadczenie usług w zakresie zarządzania przedsięwzięciami inwestycyjnymi,
- umów zawartych przez PSE SA w dniu 26 kwietnia 2012 r. ze spółką EPC SA: OPS/DE/INW/34/2012 Usługi przygotowania dokumentacji przedinwestycyjnej, OPS/DE/INW/27/2012 Usługi Inżyniera Kontraktu.

Do umów tych, w dniu 6 lutego 2013 r., zawarto aneks nr 1, z mocą obowiązywania od 1 stycznia 2013 r., na podstawie którego obie umowy z 26 kwietnia 2012 r. połączono w jedną *Umowę Generalną* stanowiącą załącznik nr 1 do aneksu.

(dowód: akta kontroli str. 3642-3709)

Wszystkie stacje i linie elektroenergetyczne zostały przekazane do eksploatacji uchwałami Zarządu PSE SA zatwierdzającymi *Protokoły przyjęcia do eksploatacji obiektu*, po uzyskaniu dla tych obiektów wymaganych zgód i stanowisk nadzoru budowlanego.

Po wybudowaniu przewidzianych *Programem* linii i stacji elektroenergetycznych oraz uzyskaniu planowanej mocy przesyłowej energii elektrycznej na połączeniu transgranicznym Polska – Litwa, osiągnięty został cel jego realizacji polegający na poprawie bezpieczeństwa energetycznego KSE, poprawie jakości i niezawodności zasilania w centralnych i północno-zachodnich obszarach Polski, jak również umożliwieniu transgranicznej wymiany energii elektrycznej. W związku z powyższym *Wniosek o zamknięcie Projektu* z 30 listopada 2015 r., zatwierdzony został przez Członków Zarządu Spółki. Realizując zadania inwestycyjne ujęte w etapie I *Programu - most elektroenergetyczny Polska - Litwa* PSE SA wybudowano cztery linie elektroenergetyczne 400 kV, pięć stacji elektroenergetycznych o różnym poziomie napięć oraz rozbudowano dwie istniejące stacje.

Ze *Sprawozdania z realizacji Planu Rozwoju w 2015 r.* przekazanego Prezesowi URE zgodnie z art. 16 ust. 18 ustawy *Prawo energetyczne*, wynika że w ramach realizacji *Programu* wybudowano i przekazano do eksploatacji cztery linie elektroenergetyczne o łącznej długości torów prądowych 602,2 km.

(dowód: akta kontroli str. 2747-2764, 4229-4234, 4303-4305)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3 Zakup nieruchomości w ramach realizacji *Programu budowy mostu energetycznego Polska - Litwa*

Na potrzeby realizacji zadań inwestycyjnych związanych z realizacją *Programu - most energetyczny Polska - Litwa*, PSE SA zakupiła 499 895 m² gruntów, za łączną kwotę netto 20 646,6 tys. zł (brutto 21 919,1 tys. zł). Nieruchomości te były przeznaczone pod budowę stacji elektroenergetycznych:

Stacja	powierzchnia działki	cena zakupu netto	cena 1 m ²
Ołtarzew ³⁹	92 469 m ²	14 795,0 tys. zł	160,00
Łomża ⁴⁰	92 642 m ²	2 681,7 tys. zł	28,95
Ełk bis ⁴¹	156 622 m ²	300,0 tys. zł	1,92
Siedlce Ujrzanów ⁴²	57 770 m ²	1 665,1 tys. zł	

³⁹ Umowy z dnia 8 lipca 2010 r., Rep. A 5535/2010, A 5513/2010, A 5555/2010, A 5526/2010, A5545/2010.

⁴⁰ Umowa z dnia 5 września 2014 r., Rep. A 2084/2014.

⁴¹ Umowa z dnia 28 sierpnia 2013 r., Rep. A 7949/2013.

w tym:			
kupno nieruchomości	6 370 m ²	318,5 tys. zł	50,00
kupno prawa wieczystego użytkow.:	51 400 m ²	1 346,6 tys. zł	26,20
Stanisławów ⁴³	100 392 m ²	1 204,7 tys. zł	12,00

(dowód: akta kontroli str. 3712)

Zakupu nieruchomości dla potrzeb budowy SE Łomża, SE Elk bis oraz SE Stanisławów dokonali wykonawcy tych stacji, którzy następnie przenieśli prawo własności na PSE SA.

Nieruchomości pod SE Łomża i SE Elk bis wykonawcy zakupili za następujące kwoty:

SE Łomża	4 660,1 tys. zł
SE Elk bis	488,0 tys. zł.

Nieruchomość pod SE Stanisławów, PSE SA odkupiło za cenę równą cenie jej nabycia przez wykonawcę stacji.

W umowach dotyczących realizacji tych stacji⁴⁴ zawarte zostały postanowienia zobowiązujące wykonawców do przeniesienia na rzecz PSE SA praw własności zakupionych nieruchomości dla potrzeb budowy stacji, za cenę nieprzekraczającą wartości rynkowej tych nieruchomości, określonej w operacie szacunkowym.

Nieruchomości pod budowę SE Łomża i SE Elk bis zakupiono za kwoty niższe od wynikających z operatów szacunkowych (różnica wyniosła odpowiednio 849,8 tys. zł i 137,0 tys. zł.)

PSE SA kupiło nieruchomości pod budowę SE Siedlce Ujrzanów oraz SE Stanisławów za kwotę netto równą kwotom wynikającym z operatów szacunkowych.

Za prawo własności nieruchomości pod budowę SE Ołtarzew oraz za prawo wieczystego użytkowania nieruchomości pod budowę SE Siedlce Ujrzanów PSE SA zapłaciło cenę netto wyższą od cen wynikających z operatów.

W przypadku SE Siedlce Ujrzanów, PSE SA zapłaciła za prawo wieczystego użytkowania kwotę większą o 13,3 tys. zł niż wartość określona w operacie szacunkowym, tj. 1 333,3 tys. zł⁴⁵.

Kupując nieruchomości pod budowę SE Ołtarzew, PSE SA zapłaciła kwotę o 6 843 tys. zł wyższą od kwoty wynikającej z operatów szacunkowych⁴⁶ aktualnych⁴⁷ na dzień zakupu nieruchomości, wynoszącej 7 952,3 tys. zł. Grunty pod budowę SE Ołtarzew zakupiono po cenie 160 zł/m², podczas gdy aktualny na

⁴² Umowy z dnia 12 grudnia 2012 r., Rep. A 3128/2012, A 3142/2012, A 3135/2012, A 3121/2012 oraz z 28 czerwca 2012 r. Rep. A 2382/2012.

⁴³ Umowa z dnia 19 grudnia 2013 r., Rep. A 4208/2013.

⁴⁴ Umowa o wykonanie: SE Łomża nr OSP/DI/INW/24/2012 z dnia 16 kwietnia 2012 r., SE Elk bis nr OSP/DI/INW/32/2012 z dnia 2 maja 2012 r., SE Stanisławów nr OSP/DI/INW/136/2012 z dnia 1 października 2012 r., SE Siedlce Ujrzanów nr OPS/DI/INW/161/2009 z dnia 28 grudnia 2009 r.

⁴⁵ Operat szacunkowy z dnia 4 marca 2011 r., aktualność operatu potwierdzona w dniu 20 czerwca 2012 r.

⁴⁶ Operaty szacunkowe nr 261/2010, 262/2010, 263/2010, 264/2010, 265/2010 i 266/2010 z dnia 7 maja 2010 r.

⁴⁷ Art. 156 ust 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2015 r. poz. 1774 ze zm. Dalej także: *ugn*), stanowi: Operat szacunkowy może być wykorzystywany do celu, dla którego został sporządzony, przez okres 12 miesięcy od daty jego sporządzenia, chyba że wystąpiły zmiany uwarunkowań prawnych lub istotne zmiany czynników, o których mowa w art. 154.

dzień zakupu tj. 8 lipca 2010 r., operat szacunkowy wskazywał cenę rynkową 86 zł/m².

Działania w sprawie zakupu nieruchomości gruntowych pod budowę SE Ołtarzew, w tym ustalenie ceny 1 m², prowadzono od 2007 r., a do momentu zawarcia transakcji sześciokrotnie zlecano wykonanie operatów szacunkowych wartości rynkowych nieruchomości lub ich aktualizacji. W październiku 2007 r. PSE SA zwróciła się do Burmistrza Gminy Ożarów Mazowiecki o wykonanie operatów szacunkowych nieruchomości, które zgodnie z projektem lokalizacji SE Ołtarzew miały być przeznaczone pod budowę stacji. Właścicielami tych nieruchomości byli miejscowi rolnicy.

Jak wynika z wyjaśnień [...] ⁴⁸, pracownika PSE SA ⁴⁹, nadzorującego przygotowanie procesu inwestycyjnego, oszacowana cena rynkowa w operatach, których wykonanie zlecił rzeczoznawcy majątkowemu Burmistrz Ożarowa Mazowieckiego, wynosiła 120 zł/m². Z wyjaśnień Zarządu PSE SA wynika ⁵⁰, że Spółka nie dysponuje operatami z 2007 r., które wskazywałyby taką cenę rynkową.

W styczniu 2008 r., do Burmistrza Ożarowa Mazowieckiego wpłynęły pisma właścicieli nieruchomości, w których stwierdzili między innymi: „nie zgadzamy się z wyceną naszych gruntów przeznaczonych do budowy linii 400 kV i stacji przesyłowej, cena za m² jest zaniżona. W związku z powyższym prosimy inwestora o przedstawienie nowej oferty cenowej”.

Burmistrz Ożarowa Mazowieckiego poinformował ⁵¹, że gmina w 2008 r. zleciła aktualizację operatów szacunkowych, a domniemaną – jak podał – przyczyną ponownego zlecenia było kwestionowanie przez właścicieli gruntów wartości nieruchomości wynikających z operatów wykonanych w 2007 r. Cena rynkowa 1 m² nieruchomości oszacowana w aktualizacji operatów wyniosła 139 zł/m².

Jak wynika z wyjaśnień Zarządu PSE SA ⁵², pierwszą ofertę PSE Centrum SA w ramach negocjacji złożyła właścicielom w dniu 21 sierpnia 2008 r. Wysokość tej oferty wynosiła 139 zł/m². Nie osiągnięto jednak porozumienia ponieważ właściciele żądali ceny 145 zł/m². W marcu 2009 r. PSE Centrum SA zleciła opracowanie kolejnych operatów temu samemu rzeczoznawcy, a nowa oszacowana cena rynkowa wyniosła 152 zł/m².

Wszystkie ww. operaty szacunkowe wykonane zostały przez jednego rzeczoznawcę ⁵³ majątkowego w oparciu o podejście porównawcze, metodą korygowania ceny średniej.

Szacując wartości nieruchomości rzeczoznawca przyjmował do porównań nieruchomości – jak podał w operatach – przeznaczone pod budowę autostrady A2 w okolicach węzła Konotopa oraz inne przeznaczone pod budowę dróg, głównie w obrębie Pruszków.

W sierpniu 2009 r. PSE SA zleciła innemu rzeczoznawcy oszacowanie cen rynkowych nieruchomości pod budowę SE Ołtarzew. Operaty szacunkowe wykonane w oparciu o podejście porównawcze, metodą porównań parami wskazały

⁴⁸ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1 764) i art. 6 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 922). NIK wyłączyła jawność w imienia i nazwiska. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

⁴⁹ Protokół przyjęcia ustnych wyjaśnień z dnia 25 sierpnia 2016 r.

⁵⁰ Pismo Zarządu PSE SA nr Z-773-2016-85919 z dnia 31 sierpnia 2016 r.

⁵¹ Pismo Burmistrza Ożarowa Mazowieckiego nr B.680.1.2016 z dnia 23 sierpnia 2016 r.

⁵² Pismo Zarządu PSE SA nr Z-773-2016-85919 z dnia 31 sierpnia 2016 r.

⁵³ Marek Juszcak.

cenę rynkową 7,21 zł/m². W styczniu 2010 r. na ponowne zlecenie PSE SA, rzeczoznawca⁵⁴ dokonał aktualizacji wyceny o trend czasowy i ustalił cenę 7,28 zł/m². Równocześnie w tym operacie rzeczoznawca zawarł analizę – jak określił – indywidualnej wartości inwestycyjnej nieruchomości uwzględniając dodatkowe koszty ewentualnej lokalizacji stacji w alternatywnych lokalizacjach. Tak oszacowana wartość indywidualna nieruchomości wyniosła 13 600,0 tys. zł, (146,87 zł/m².) Rzeczoznawca przyjął do porównań nieruchomości, których przeznaczenie w MPZP⁵⁵ lub SUIKZP⁵⁶ określono jako tereny rolnicze oraz potencjalne tereny zabudowy jednorodzinnej, na których zlokalizowane były słupy i kable. Operaty z 2007 r., 2008 r., 2009 r. oraz ze stycznia 2010 r. wykonane były w sytuacji nieuchwalonego jeszcze SUIKZP oraz MPZP. W projekcie SUIKZP zakładano, że wyceniane nieruchomości przewidziane będą częściowo jako tereny pod budowę stacji, częściowo jako obszary usług w korytarzach energetycznych.

PSE Centrum SA, przed przystąpieniem do kolejnej fazy negocjacji w maju 2010 r., po raz kolejny zleciła oszacowanie wartości nieruchomości. Rzeczoznawca⁵⁷ oszacował wartość 1 m² gruntu metodą korygowania ceny średniej na 86,0 zł. W operacie uwzględniono uwarunkowania wynikające z uchwalonego w marcu 2010 r. MPZP, tj. przeznaczenie szacowanych powierzchni/działek pod budowę SE Ołtarzew.

Podczas kolejnego spotkania negocjacyjnego w dniu 17 maja 2010 r. przedstawiciele PSE SA zaproponowali właścicielom nieruchomości cenę 155 zł/m². Strony ustaliły cenę na 160 zł/m², uwzględniając także warunki właścicieli nieruchomości dotyczące wykupu całych powierzchni działek, tj. 92 469 m².

W toku spotkania, jak wyjaśnił pracownik PSE SA uczestniczący w negocjacjach, wskazano właścicielom nieruchomości na możliwość uzyskania prawa własności w drodze postępowania administracyjnego. Jak wynika z wyjaśnień Zarządu PSE SA⁵⁸, nie zostały jednak spełnione przesłanki określone w art. 112 i 124 *ugn*, dopuszczające pozbawienie lub ograniczenie prawa własności do nieruchomości, w szczególności przesłanka braku zgody właścicieli na nabycie nieruchomości w drodze umowy, w związku z czym uzyskanie praw w trybie postępowania administracyjnego nie było możliwe.

W studium wykonalności przedsięwzięcia⁵⁹ podkreślano, że zaproponowane rozwiązania techniczne w SE Ołtarzew, wymagają stosunkowo niewielkiej powierzchni terenu pod budowę nowej stacji – około 3,9 ha, co miało pozwolić na minimalizację kosztów pozyskania terenu. Założenia te nie zostały osiągnięte. Ostatecznie na wykupionym terenie (92 469 m²) przeznaczonym pod wybudowanie stacji z podejściem linii i odprowadzeniem wody do Kanału Ożarówskiego zajęto powierzchnię 53 210 m².

⁵⁴ [...]Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz.1 764) i art. 6 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 922). NIK wyłączyła jawność w zakresie wskazania imienia i nazwiska. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

⁵⁵ Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego.

⁵⁶ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego.

⁵⁷ Walentyna Korniluk.

⁵⁸ Pismo Zarządu PSE SA nr Z-773-2016-85919 z 31 sierpnia 2016 r..

⁵⁹ Studium Wykonalności według Wytycznych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego Budowa stacji 400/220/110 kV Ołtarzew - część Projektu połączenie elektroenergetyczne Polska - Litwa, czerwiec 2010 r.

W związku z budową drogi gminnej w bezpośrednim sąsiedztwie nieruchomości zakupionych pod budowę SE Ołtarzew, dokonano wywłaszczenia⁶⁰ za odszkodowaniem części działek zakupionych przez PSE SA. W sierpniu 2013 r. Starostwo Powiatu Zachodniego Warszawskiego zleciło wykonanie operatu szacunkowego na potrzeby oszacowania wysokości odszkodowania dla PSE SA, w którym w oparciu o podejście porównawcze oszacowano ceny wywłaszczanych działek na poziomie 68 zł/m².

(dowód: akta kontroli str. 3712-4055)

Uwagi dotyczące badanej działalności

1. Przerzucenie ryzyka niewynegocjowania cen transakcyjnych na poziomie nieprzekraczającym cen wynikających z operatów szacunkowych na wykonawców SE Łomża i SE Elk bis pozwoliło PSE SA na obniżenie kosztów realizacji tych inwestycji o ok. 2 166,4 tys. zł.
2. Wystąpiły istotne rozbieżności w oszacowaniach wartości rynkowej nieruchomości dokonywanych przez uprawnionych rzeczoznawców w stosunkowo niedługim czasie. Rozrzut oszacowanych cen za 1 m² tych samych nieruchomości wyniósł od 7,21 zł do 172,80 zł⁶¹.
3. Zlecając Burmistrzowi Ożarowa Mazowieckiego opracowanie operatów i deklarując poniesienie związanych z tym kosztów PSE SA powołała się na porozumienie o współpracy w zakresie realizacji inwestycji celu publicznego pn.: *Budowa linii 400 kV od stacji Kozienice do nowoprojektowanej stacji 400/200/110 kV Ołtarzew*, podczas gdy przywołane porozumienie nie przewidywało takich działań. Spowodowało to przekazanie operatów zainteresowanym - sprzedającym i pogorszyło pozycję negocjacyjną PSE SA.

(dowód: akta kontroli str. 3750-3936)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Przestrzeganie przepisów dotyczących lokalizacji inwestycji w procesie planowania i realizacji inwestycji

2.1. Wprowadzenie planowanych lokalizacji inwestycji do planów zagospodarowania przestrzennego

Opis stanu faktycznego

Na etapie planowania *Programu – most elektroenergetyczny Polska – Litwa*, PSE SA wystąpiła w 2009 r. do zarządów województw: mazowieckiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego o ujęcie w ich Planach Zagospodarowania Przestrzennego⁶² inwestycji związanych z *Programem*, we wskazanych lokalizacjach. Złożone wnioski w następnych latach podlegały modyfikacji, ostatnie zmiany we wnioskach zostały wprowadzone:

województwo mazowieckie	24 lutego 2012 r.
województwo podlaskie	25 września 2009 r.
województwo warmińsko-mazurskie	13 kwietnia 2015 r.

Zarządy województw mazowieckiego i warmińsko-mazurskiego, przyjęły PZP uchwałami:

województwo mazowieckie	uchwała nr 180/14 z 7 lipca 2014 r.
województwo warmińsko-mazurskie	uchwała nr VII/164/15 z 27 lipca 2015 r.

⁶⁰ Starosta Powiatu Zachodniego Warszawskiego, wydał decyzję zintegrowaną zezwalającą na budowę drogi gminnej w trybie art. 12 ust 4 ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji drogowych, w zakresie wyceny i realizacji odszkodowania.

⁶¹ Zob. również p. 4.2. wystąpienia.

⁶² Dalej także: PZP.

W województwie podlaskim obowiązywał PZP przyjęty uchwałą sejmiku województwa nr IX/80/03 z 27 czerwca 2003 r. Sejmik województwa podlaskiego uchwałą nr XL/479/14 z 26 maja 2014 r. dokonał zmiany w PZP w zakresie przebiegu linii Elk – Granica RP na terenie gminy Bakalarzewo. Przyjęcie nowego PZP dla województwa podlaskiego przewidywane było we wrześniu 2016 r.

Wykonawcy zadań inwestycyjnych *Programu* występowali do poszczególnych gmin, na terenie których przewidywano realizację zadań, z wnioskami o ich ujęcie w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego. Lokalizacje stacji i linii elektroenergetycznych wskazywane we wnioskach do samorządowych władz lokalnych były zgodne z ich lokalizacjami, wskazanymi jako najkorzystniejsze w Studiach Wykonalności poszczególnych zadań.

Samorządy lokalne, z wyjątkiem gminy Bakalarzewo⁶³, w przyjętych MPZP uwzględniły wnioski dotyczące lokalizacji stacji i linii elektroenergetycznych przewidzianych do realizacji w *Programie*, o które wnioskowali wykonawcy poszczególnych zadań.

(dowód: akta kontroli str. 4259-4293)

Stacje i linie elektroenergetyczne ujęte w *Programie* wybudowane zostały w większości w lokalizacjach ujętych w MPZP poszczególnych gmin. Zmiany wprowadzone w przebiegu linii Elk - Łomża, Miłosna - Siedlce Ujrzanów oraz Elk - Granica RP, na etapie ich budowy, miały na celu odsunięcie linii od zabudowań – postulowane przez mieszkańców, uniknięcie kolizji z innymi obiektami infrastruktury technicznej np. linie elektroenergetyczne 110 kV oraz planowana lokalizacja autostrady A2, optymalne przekroczenie obszarów przyrodniczo cennych i chronionych – obszary *Natura 2000*.

(dowód: akta kontroli str. 4250-4257)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2 Działania informacyjne wobec społeczności lokalnych

Opis stanu
faktycznego

Wszystkie inwestycje realizowane przez PSE SA na rzecz rozwoju i modernizacji sieci przesyłowej, w tym r połączenia elektroenergetyczne Polska – Litwa, prowadzono z wykorzystaniem procedury komunikacji społecznej na rzecz rozwoju i utrzymania sieci przesyłowej, która w szczególności reguluje kwestie informowania społeczności i poszczególnych właścicieli (użytkowników) nieruchomości o przysługujących im uprawnieniach.

Wykonawcy inwestycji byli zobowiązani do prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych skierowanych do opinii publicznej w trakcie realizacji przedsięwzięcia inwestycyjnego, aż do czasu jego zakończenia. Od PSE SA otrzymywali rekomendowaną zawartość Programu Komunikacji Społecznej⁶⁴ oraz przykładowy zestaw narzędzi i form działań w obszarze komunikacji społecznej. Wykonawcy byli zobowiązani dostosować PKS wraz z zaproponowanym zestawem narzędzi do charakteru realizowanej inwestycji oraz do przeprowadzonej analizy dotyczącej otoczenia przedmiotowej inwestycji. W ramach PKS realizowane były następujące działania komunikacyjne: publikacja folderów i informatorów, uruchomienie strony internetowej inwestycji, publiczne pokazy/wystawy związane z planowaną inwestycją, punkty informacyjne na terenie gminy, spotkania i debaty

⁶³ Zob. pkt 2.2 wystąpienia.

⁶⁴ Dalej: PKS.

publiczne organizowane na każdym etapie realizacji inwestycji, kontakty ze stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi (w tym proekologicznymi), współpraca z mediami, konsultacje społeczne, które prowadzone są adekwatnie do zakresu inwestycji zgodnie z wymogami prawa; wykonawca zobowiązany jest do przedstawienia w PKS szczegółowego planu działań konsultacji społecznych. Działania informacyjno-promocyjne oraz ich zgodność z wymogami obowiązującymi w ramach POIiŚ, podlegały kontrolom prowadzonym przez Instytut Nafty i Gazu, które nie wykazały nieprawidłowości w tym zakresie.

Wykonawcy inwestycji przeprowadzali spotkania informacyjne w celu uzyskania zgody społeczności lokalnych dla lokalizacji inwestycji, na których przekazywano materiały informacyjne. W niektórych przypadkach wykonawcy realizowali świadczenia na rzecz społeczności lokalnych.

Przy budowie/rozbudowie stacji Ołtarzew, Ostrołęka, Łomża, Elk bis⁶⁵, Stanisławów oraz linii Miłosna - Siedlce Ujrzanów nie były realizowane świadczenia na rzecz społeczności lokalnych, wykraczające poza zakres odbudowy lokalnej infrastruktury komunikacyjnej, w szczególności dróg wykorzystywanych podczas budowy.

Realizując projekt linii 400 kV Ostrołęka - Łomża - Narew oraz rozbudowę stacji 400/110 kV Narew, wykonawca inwestycji zrealizował w gminach Sokoły, Turośń Kościelna, Poświętne, Miastkowo, Łapy, Śniadowo, Rutki świadczenia na rzecz społeczności lokalnych, polegające na wspieraniu lokalnie działających podmiotów edukacyjnych, samorządowych oraz kultu religijnego oraz organizowaniu promocji inwestycji podczas lokalnych imprez.

Wykonawca budowy linii 400 kV Elk - Łomża zrealizował w gminach Elk, Prostki, Grajewo, Szczuczyn, Jedwabne, Łomża, Piątnica świadczenia na rzecz społeczności lokalnych, polegające na wspieraniu lokalnie działających podmiotów samorządowych oraz kultu religijnego, ochotniczej straży pożarnej oraz organizowaniu promocji inwestycji podczas lokalnych imprez.

Realizując budowę linii 400 kV Elk bis - Granica RP, wykonawca inwestycji zrealizował w gminach Elk, Olecko, Wieliczki, Suwałki, miasto Suwałki, Jeleniowo, Szypliszki, Sejny, Starostwo Sejneńskie świadczenia na rzecz społeczności lokalnych, polegające na organizowaniu promocji inwestycji podczas lokalnych imprez, przeprowadzaniu remontów oraz (w jednym przypadku) został dofinansowany wyjazd dzieci na wycieczkę. Dodatkowym działaniem, podjętym w 2015 r. przez PSE SA, było przekazanie darowizny w kwocie 50 tys. zł na rzecz Gminy Bakalarzewo na dofinansowanie remontu części budynku Zespołu Szkół.

W toku realizacji zadań inwestycyjnych dotyczących:

- budowy linii 400 kV Ostrołęka - Łomża - Narew,
- rozbudowy stacji 400/110 kV Narew,
- rozbudowy stacji 220/110 kV wraz z modernizacją rozdzielni 220 kV i budową nowej rozdzielni 110 kV w zakresie związanym z przyłączeniem,
- budowy linii 400 kV Elk - Łomża,
- budowy stacji 400 kV Łomża,
- budowy linii 400 kV Miłosna - Siedlce - Ujrzanów i stacji 400/110 kV Siedlce Ujrzanów⁶⁶,

nie odnotowano protestów w trakcie realizacji inwestycji.

⁶⁵ Etap I i II.

⁶⁶ Po konsultacjach z mieszkańcami osiedli Białki i Żelki Kolonia przychylnono się do wyboru wariantu nr III trasy linii.

Podczas przygotowania i realizacji budowy stacji 400/110 kV Stanisławów mieszkańcy wyrażali obawy o utratę wartości gruntów. W trakcie realizacji budowy stacji 400/110 kV Elk bis – etap I i II, mimo początkowych protestów, uzgodniono z właścicielami rozwiązania kompromisowe w zakresie wysokości wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu, umożliwiające ustanowienie prawa służebności na nieruchomościach objętych inwestycją.

W trakcie realizacji budowy stacji 400/220/110 kV Ołtarzew sześciu właścicieli (negocjowano z 46 właścicielami) nie zaakceptowało wysokości zaproponowanego wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu, skutkiem czego są trwające postępowania sądowe.

Przy budowie linii 400 kV Miłosna - Siedlce Ujrzanów i stacji 400/110 kV Siedlce Ujrzanów, po konsultacjach z mieszkańcami osiedli Białki i Żelki Kolonia zgłaszającymi uwagi do przebiegu trasy, dokonano korekty przebiegu linii.

W przypadku budowy linii 400 kV Elk bis - Granica RP, w ramach działań dotyczących komunikacji społecznej zawarto umowy o ustanowienie prawa służebności przesyłu z 494 właścicielami nieruchomości znajdującymi się na trasie linii.

23 właściciele nieruchomości z gminy Bakalarzewo podważało planowany przebieg trasy linii przez gminę w ramach procedury lokalizowania inwestycji, odmawiając jednocześnie podpisania umów dotyczących prawa służebności przesyłu na warunkach wynikających z operatów szacunkowych.

Umowy z wykonawcami inwestycji zawierały różne harmonogramy rzeczowo - finansowe, w tym tylko w części z nich zostały wyszczególnione nakłady inwestycyjne przewidywane na komunikację społeczną. Według wyjaśnień Zarządu PSE SA⁶⁷, w związku z powyższym, w przypadku części umów nie ma możliwości wyszczególnienia kosztów ponoszonych na komunikację społeczną. Koszty na komunikację społeczną w umowie, dotyczącej rozbudowy stacji 220/110 kV Ostrołęka zostały określone na kwotę 407 tys. zł, w umowie, dotyczącej budowy stacji 400/110 kV Elk bis⁶⁸ zostały określone na kwotę 200 tys. zł, w umowie dotyczącej budowy linii 400 kV Miłosna - Siedlce Ujrzanów wraz z budową stacji 400 kV/110 kV Siedlce Ujrzanów⁶⁹ - zostały określone na kwotę 1 827 tys. zł, w umowie dotyczącej budowy linii 400 kV Elk - Granica RP w zakresie etapu pozyskania pozwoleń na budowę były ujęte w całkowitej wartości umowy i nie były wyszczególnione jako osobne nakłady, przy czym w umowie z firmą realizującą roboty budowlano-montażowe koszty te zostały określone na kwotę 753,7 tys. zł, a w umowie dotyczącej budowy stacji 400 kV Stanisławów zostały określone na kwotę 160 tys. zł. Koszty na komunikację społeczną w umowie, dotyczącej budowy linii Kozienice -Ołtarzew były ujęte w całkowitej wartości umowy i były one określone jako 5,25% wartości umowy⁷⁰, łącznie z kosztami odbioru końcowego inwestycji.

Koszty poniesione na komunikację społeczną dotyczyły między innymi sfinansowania materiałów informacyjnych, działań edukacyjnych, działalności biura prasowego inwestycji, monitoringu mediów, przygotowania filmu promocyjnego o inwestycji, prezentacji multimedialnej oraz strony internetowej inwestycji, tablic informacyjnej i pamiątkowej, kampanii banerowej, a także organizacji konferencji i seminariów, wyjazdów, spotkań, oraz systemu identyfikacji wizualnej związanej z dofinansowaniem Projektu z funduszy Unii Europejskiej,

⁶⁷ Pismo PSE SA nr Z-651-2016-74259 z dnia 25 lipca 2016 r.

⁶⁸ Etap I i II.

⁶⁹ Etap I.

⁷⁰ Wartość umowy wyniosła 24 622,5 tys. zł.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bakalarzewo, przyjęte uchwałą Rady Gminy nr III/25/98 z dnia 30 grudnia 1998 r., ze zmianami wprowadzonymi uchwałą nr XIX/98/08 z dnia 22 lipca 2008 r. nie uwzględniało przebiegu inwestycji celu publicznego jaką była dwutorowa linia elektroenergetyczne 400 kV Ełk - Granica RP.

Działając na podstawie umowy z PSE SA z dnia 9 kwietnia 2009 r., firma LitPol Link Sp. z o.o.⁷¹ doprowadziła do wykonania studium lokalizacyjnego dla zamierzenia inwestycyjnego „Budowa połączenia 400 kV Ełk bis - Granica RP”, a przedstawiciele Urzędu Gminy Bakalarzewo brali udział w konsultacjach dotyczących przebiegu wariantów trasy linii w gminach.

W dniu 24 października 2011 r. wykonawca złożył wnioski do wójta gminy Bakalarzewo dotyczące przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz uchwalenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego uwzględniające budowę linii 400 kV Ełk - Granica RP. W odpowiedzi Rada Gminy Bakalarzewo w dniu 28 grudnia 2011 r. podjęła uchwały inicjujące powyższe procedury planistyczne, zmierzające do wprowadzenia inwestycji do SUIKZP oraz MPZP.

W dniu 30 marca 2011 r., PSE SA, działając jako inwestor, podpisała list intencyjny z Wojewodą Podlaskim oraz przedstawicielami poszczególnych powiatów, w tym powiatu suwalskiego, na terenie którego znajduje się gmina Bakalarzewo, w sprawie współpracy w zakresie realizacji inwestycji celu publicznego, polegających na budowie linii i stacji elektroenergetycznych na terenie województwa podlaskiego. W dniu 23 lutego 2012 r. PSE SA podpisała list intencyjny, którego sygnatariuszami byli m.in. przedstawiciele miast i gmin z obszaru powiatów suwalskiego i sejneńskiego, w tym przedstawiciele gminy Bakalarzewo, potwierdzający ustalenia listu intencyjnego podpisanego w zakresie obszaru województwa podlaskiego.

W rezultacie przeprowadzonych na wniosek władz Gminy Bakalarzewo spotkań i rozmów z właścicielami nieruchomości, uwzględniając postulaty zawarte w piśmie Rady Gminy i Wójta Gminy Bakalarzewo z dnia 5 kwietnia 2012 r., wykonawca dokonał korekty trasy linii, przy uwzględnieniu uwarunkowań środowiskowych.

W dniu 26 czerwca 2012 r. Rada Gminy Bakalarzewo podjęła nową uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia MPZP z uwzględnieniem korekty trasy linii 400 kV Ełk - Granica RP.

W toku prowadzonych przez gminę prac planistycznych w Gminie Bakalarzewo przedstawiciele wykonawcy oraz inwestora uczestniczyli w spotkaniach z przedstawicielami gminy i mieszkańcami oraz wzięli udział w dyskusji publicznej nad MPZP.

Rada Gminy Bakalarzewo w uchwale nr XXIX/188/13 z dnia 23 lipca 2013 r. odstąpiła od uchwalenia zmiany SUIKZP mającej na celu wprowadzenie linii.

W związku z zaniechaniem przez Gminę Bakalarzewo prac planistycznych, Wojewoda Podlaski, Zarządzeniem Zastępczym z dnia 15 października 2013 r., wszczął procedurę zastępczego przyjęcia planu miejscowego dla Bakalarzewa w trybie art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁷².

W trakcie trwania procedury zastępczego przyjęcia planu miejscowego dla Bakalarzewa, przedstawiciele PSE SA oraz wykonawcy uczestniczyli w sesji Rady

⁷¹ Koordynator Programu Polska - Litwa ze strony inwestora, odpowiadający za przygotowanie do realizacji Programu – most energetyczny Polska – Litwa.

⁷² Tj. w trybie zarządzenia zastępczego.

Gminy⁷³ oraz w dyskusji publicznej nad rozwiązaniami przyjętymi w projekcie Zarządzenia Zastępczego⁷⁴.

W dniu 5 maja 2014 r. wykonawcy realizujący inwestycję: Eltel Networks Rzeszów SA i Eltel Networks Olsztyn SA, IDS BUD SA i Enprom Sp. z o.o., przy współudziale PSE SA, podpisali z gminą Bakalarzewo umowę zawierającą porozumienie dotyczące m.in. niezakłóconego procedowania Zarządzenia Zastępczego ze strony gminy Bakalarzewo oraz zobowiązanie do zwrotu Gminie kwot odszkodowań za poniesioną rzeczywistą szkodę lub za obniżenie wartości nieruchomości wypłaconych przez Gminę tytułem zaspokojenia roszczeń właścicieli lub użytkowników wieczystych nieruchomości objętych planem miejscowym, na podstawie art. 36 *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*.

Wojewoda Podlaski w dniu 16 lipca 2014 r. wydał Zarządzenie Zastępcze⁷⁵, którym przyjął MPZG na obszarze umożliwiającym realizację odcinka linii 400 kV Elk - Granica RP na terenie gminy Bakalarzewo.

PSE SA uzyskała decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej, o których mowa w rozdziale 3 *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*⁷⁶, dotyczących wszystkich zadań wchodzących w skład połączenia Polska - Litwa.

Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla budowy linii i stacji elektroenergetycznych, zostały - zgodnie z art. 75 *ustawy OOS* - wydane przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska dla napowietrznych linii elektroenergetycznych realizowanych jako przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w przypadkach: budowy linii 400 kV Ostrołęka - Łomża - Narew, budowy linii 400 kV Elk - Łomża, budowy stacji 400/110 kV Elk bis⁷⁷, budowy linii 400 kV Miłosna - Siedlce Ujrzanów oraz budowy linii 400 kV Elk - Granica RP i dla pozostałych linii elektroenergetycznych oraz przez właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta dla stacji elektroenergetycznych tj. budowy stacji 400/220/110 kV Ołtarzew, rozbudowy stacji 400/110 kV Narew, rozbudowy stacji 220/110 kV Ostrołęka, budowy stacji 400 kV Łomża, budowy stacji 400/110 kV Siedlce Ujrzanów⁷⁸, budowa stacji 400 kV Stanisławów.

Spółka podjęła działania w celu uzyskania praw do nieruchomości, zapewniające przestrzeganie przepisów art. 124 *ugn*.

Wykonawcy na podstawie zawartych umów byli zobowiązani do pozyskiwania praw do nieruchomości znajdujących się w obrębie pasa technologicznego inwestycji na drodze polubownej, w formie ustanawiania prawa służebności przesyłu, na podstawie przeprowadzanych niezbędnych w tym celu negocjacji i uzgodnień z właścicielami nieruchomości.

Wykonawcy każdorazowo w trakcie prowadzonych negocjacji z właścicielami nieruchomości dążyli do osiągnięcia porozumienia. Podstawą porozumień były operaty szacunkowe, których opracowanie zlecane było niezależnym rzeczoznawcom majątkowym przez wykonawców inwestycji. Wykonawcy

⁷³ W dniu 31 marca 2014 r.

⁷⁴ W dniu 12 czerwca 2014 r.

⁷⁵ Dz. Urz. Województwa Podlaskiego poz. 2689.

⁷⁶ Dz.U. z 2016 r. poz. 353 ze zm, dalej: *ustawa OOS*.

⁷⁷ Etap I i II.

⁷⁸ Etap I.

informowali właściciele nieruchomości o możliwości wykonania na koszt wykonawcy alternatywnego operatu. W sytuacji, gdy ustanowienie prawa służebności przesyłu w drodze polubownej było niemożliwe, korzystano z administracyjnego trybu określonego w art. 124 *ugn*.

Prawidłowość działań wykonawców podlegała bieżącej oraz okresowej kontroli ze strony działającego w imieniu PSE SA Inżyniera Kontraktu. Kontrola w zakresie spraw formalnoprawnych odbywała się m.in. poprzez organizację cyklicznych narad budowy oraz – stosownie do potrzeb – bieżących narad koordynacyjnych, poprzez bieżącą weryfikację przedkładanych przez wykonawców dokumentów powstałych w wyniku ich działań, a także poprzez sprawdzenia dokonywane na etapie odbioru wykonanych prac. Działający w imieniu PSE SA Inżynier Kontraktu, w ramach nadzoru nad realizacją inwestycji wydał wykonawcom na bieżąco wiążące polecenia i wytyczne oraz rozliczał ich z terminowości oraz prawidłowości ich realizacji..

Pomimo złożenia wniosków o wydanie decyzji i wszczęcia procedury w trybie art. 124 *ugn*, wykonawcy zawierali w sposób polubowny umowy dotyczące pozyskania praw w przypadku zmiany stanowiska właściciela bądź użytkownika wieczystego.

W związku z realizacją inwestycji, 5 379 właściciele nieruchomości podpisało umowy z inwestorem, w tym 43 przy budowie stacji 400/220/110 kV Ołtarzew, 1 799 przy budowie linii 400 kV Ostrołęka - Łomża - Narew, 5 przy rozbudowie stacji 220/110 kV Ostrołęka o rozdzielnię 400 kV, 865 przy budowie linii 400 kV Elk - Łomża, 1 przy budowie stacji 400 kV Łomża, 11 przy budowie stacji 400/110 kV Elk bis - etap I i II, 2 139 przy budowie linii 400 kV Miłosna - Siedlce Ujrzanów, 8 przy budowie stacji 400/110 kV Siedlce Ujrzanów, 494 przy budowie linii 400 kV Elk bis - Granica RP, 14 przy budowie stacji 400 kV Stanisławów.

W związku z realizacją inwestycji, decyzje administracyjne na podstawie art. 124 i 124a *ugn* były podejmowane w 251 przypadkach, w tym 148 przy budowie linii 400 kV Miłosna-Siedlce Ujrzanów, 100 przy budowie linii 400 kV Elk bis - Granica RP, 16 przy budowie linii 400 kV Elk - Łomża i 3 przy budowie stacji 400/220/110 kV Ołtarzew. Łączna kwota wypłaconych odszkodowań wynikających z pozyskanych decyzji na podstawie *ugn* wyniosła 377,5 tys. zł, w tym 264,4 tys. zł przy budowie linii 400 kV Miłosna - Siedlce - Ujrzanów, 81,9 tys. zł przy budowie linii 400 kV Elk - Łomża i 31,2 tys. zł przy budowie linii 400 kV Elk bis - Granica RP.

W związku z ograniczeniem użytkowania nieruchomości, 5 450 właściciele nieruchomości otrzymało odszkodowania o łącznej wartości 68 927,4 tys. zł, w tym 43 właściciele przy budowie stacji 400/220/110 kV Ołtarzew w wysokości 3 804,4 tys. zł, 1 799 właściciele przy budowie linii 400 kV Ostrołęka - Łomża - Narew w wysokości w wysokości 19 853,7 tys. zł, 865 właściciele przy budowie linii 400 kV Elk - Łomża w wysokości 14 253,5 tys. zł, 10 właściciele przy budowie stacji 400/110 kV Elk bis - etap I i II w wysokości 189,5 tys. zł, 2 236 właściciele przy budowie linii 400 kV Miłosna - Siedlce - Ujrzanów w wysokości 13 868,0 tys. zł, 497 właściciele przy budowie linii 400 kV Elk bis - Granica RP w wysokości 16 958,3 tys. zł.

Na podstawie analizy próby, zawierającej po dwie umowy dotyczące nieruchomości w każdej gminie, w tym jedną o najniższej i jedną o najwyższej kwocie za metr kwadratowy w zakresie: odszkodowania w związku z obniżeniem wartości, wynagrodzenia w związku z ustanowieniem służebności oraz odszkodowania za umieszczenie infrastruktury w toku kontroli NIK stwierdzono, że rzeczoznawcy

majątkowi sporządzali opinie o wartości nieruchomości metodą bezpośrednią i pośrednią oraz operaty szacunkowe, które były zgodne w zakresie zastosowanych rodzajów metod i technik wyceny nieruchomości z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego⁷⁹.

Na podstawie wyżej opisanej próby stwierdzono, że przebieg procesu mającego na celu wypłatę wynagrodzenia/odszkodowania był zgodny z umowami zawartymi z wykonawcami inwestycji.

Negocjacje prowadzone przez PSE SA o ustanowienia służebności przesyłu dotyczyły 46 właścicieli dla SE Ołtarzew, 2 287 właścicieli dla linii 400 kV Miłosna - Siedlce Ujrzanów, 881 właścicieli dla linii 400 kV Ełk - Łomża, 594 właścicieli dla linii 400 kV Ełk - Granica RP, 11 właścicieli dla SE Ełk bis, 1 799 właścicieli dla Linii 400 kV Narew - Ostrołęka.

W przypadku braku zgody właścicieli lub ich roszczeń nieadekwatnych w stosunku do kwot ze sporządzonych wycen przez biegłych rzeczoznawców, przedstawiciele wykonawcy przekazywali ustnie właścicielom nieruchomości informacje o możliwości wszczęcia procedury ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na podstawie art. 124 Ustawy o Gospodarce Nieruchomościami.

Rozmowy i negocjacje były podejmowane przez wykonawców na podstawie udzielonych pełnomocnictw ze wszystkimi właścicielami nieruchomości, dla których wystąpiła potrzeba ich udostępnienia dla realizacji i użytkowania inwestycji. W szczególnych sytuacjach, przy zastosowaniu trybu administracyjnego pozyskania prawa do dysponowania na podstawie art. 124 *ugn*, miały miejsce przypadki negocjacji przy budowie linii 400kV Miłosna – Siedlce Ujrzanów⁸⁰ oraz przy budowie linii 400 kV Ełk - Granica RP⁸¹, które skutkowały zawarciem kompromisu.

W przypadkach, gdy właściciel lub użytkownik wieczysty nieruchomości nie wyrażał zgody na zakładanie i przeprowadzenie na nieruchomości przewodów i urządzeń służących do przesyłania energii elektrycznej, wykonawca realizował prace w zakresie zgodnym z wydaną decyzją.

(dowód: akta kontroli str. 1863-2268, 4259-4293)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

3. Efekty uruchomienia połączenia elektroenergetycznego Polska - Litwa

Opis stanu
faktycznego

W 2006 r. opracowane zostało studium wykonalności połączenia elektroenergetycznego Polska - Litwa⁸², które zawierało między innymi analizy w zakresie finansowym, prawnym, technicznym i rynkowym.

⁷⁹ Dz.U. Nr 207, poz. 2109.

⁸⁰ 7 przypadków, w tym w jednym przypadku podpisanie aktu notarialnego nastąpiło po wydaniu decyzji z art. 124 *ugn* a w sześciu przypadkach zawarto ugodę przed Starostą.

⁸¹ 12 przypadków, w których podpisanie aktu notarialnego nastąpiło po wydaniu decyzji z art. 124 *ugn*.

⁸² Pismo PSE SA nr Z-525-2016-62934 z dnia 17 czerwca 2016 r. Studium opracowane przez spółkę EPC SA, obecnie PSE Inwestycje SA.

Sześciu operatorów systemów przesyłowych z regionu Morza Bałtyckiego⁸³, w latach 2007-2009 wykonało studium⁸⁴, którego celem była ocena ekonomicznych korzyści, dla tego regionu, wynikających z budowy połączeń: Estonia - Finlandia (650 MW), Litwa - Polska (500/1000 MW) i Litwa - Szwecja (700 MW). Studium to wykazało, że największe korzyści rynkowe netto, dla scenariusza określanego jako *Business as Usual*, przyniesie budowa dwóch połączeń Polska - Litwa i Estonia - Finlandia, natomiast największe korzyści z pojedynczego połączenia przyniesie budowa połączenia Polska - Litwa. W dokumencie tym przedstawiono również średnie ceny energii elektrycznej w poszczególnych krajach dla analizowanych scenariuszy.

PSE SA dysponuje wykonaną przez Ernst & Young w 2010 r. analizą pn. *Opracowanie modelu operacyjnego dla przedsięwzięcia inwestycyjnego „Budowa połączenia systemów elektroenergetycznych Polska - Litwa 400 kV”*, która wykorzystywała wyniki powyższej analizy z 2009 r. W opracowaniu tym przedstawione zostały projekcje cen energii w Polsce i na Litwie na potrzeby określenia możliwych przychodów z tytułu udostępniania zdolności przesyłowych na połączeniu Polska - Litwa. Wyniki tych analiz zostały wykorzystane w *Studium Wykonalności dla budowy linii Ełk bis - Granica RP*⁸⁵.

Według wyjaśnień Zarządu PSE SA⁸⁶, autorzy powyższych analiz przy ich opracowaniu uwzględnili planowane główne inwestycje w krajach bałtyckich, w tym połączenie Szwecja - Litwa. Inne analizy funkcjonowania połączenia Polska - Litwa, w tym wpływu uruchomionego w lutym 2016 r. połączenia energetycznego Szwecja - Litwa, nie były przeprowadzane.

W załączniku nr 5 *Analiza kosztów i korzyści do Studium Wykonalności* w tabeli 51 przedstawiono między innymi założenia dotyczące prognozy wielkości przesyłu energii połączeniem Polska - Litwa oraz cen energii elektrycznej w Polsce i na Litwie od 2016 r. W założeniu tym przyjęto, że w latach 2016 i 2017 nie będzie przesyłu energii z Litwy do Polski, a od 2018 r. wielkość przesyłu energii w tym kierunku będzie wynosiła 2 268 GWh. Natomiast w odniesieniu do przesyłu z Polski do Litwy założono w latach 2016 i 2017 przepływ w wysokości 757 GWh, oraz zerowy przepływ w latach następnych.

Odnosnie cen energii założono, że cena energii elektrycznej w Polsce w 2016 r. będzie wynosiła 65 Euro/MWh a na Litwie 70 Euro/MWh. W kolejnych latach przewidziano wzrost cen energii w obu krajach, oraz ich zrównanie w 2028 r. na poziomie 98 Euro/MWh.

Analizy wpływu uruchomienia połączenia energetycznego Polak-Litwa na rynek energii w Polsce po rozpoczęciu wymiany energii tym połączeniem w grudniu 2015 r. były w trakcie opracowywania – do czasu zakończenia kontroli NIK.

(dowód: akta kontroli str. 4167-4171, 4179, 4172)

Uruchomienie handlowe połączenia elektroenergetycznego Polska - Litwa w dniu 9 grudnia 2015 r. zostało poprzedzone okresem testowym od 26 listopada do 8 grudnia 2015 r.

Od uruchomienia w listopadzie 2015 r. mostu energetycznego Polska - Litwa do końca czerwca 2016 r., import energii przy jego wykorzystaniu wyniósł

⁸³ Z Polski, Szwecji, Łotwy, Litwy i Estonii.

⁸⁴ Market based analysis of interconnections between Nordic, Baltic and Poland areas in 2025.

⁸⁵ Studium Wykonalności przedsięwzięcia według wytycznych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego *Budowa Linii Ełk bis – Granica RP – Część Projektu Połączenia Elektroenergetycznego Polska-Litwa* – lipiec 2013 r.

⁸⁶ Pismo Zarządu PSE SA nr Z-791-2016-89121 z 12 września 2016 r.

642 234 MWh, co stanowiło 2,8% całości importu energii elektrycznej do Polski w tym okresie, wynoszącego 23 102 435 MWh.

Równocześnie, w tym czasie eksport energii na Litwę wyniósł 225 891 MWh, co stanowiło 1,1% eksportu z Polski w porównywalnym okresie, którego łączna wielkość wyniosła 21 508 739 MWh.

W kolejnych miesiącach funkcjonowania mostu energetycznego Polska - Litwa wielkości przesłanej energii przedstawiały się następująco:

Miesiąc	Import MWh	udział w imporcie	eksport MWh	udział w eksporcie
listopad 2015	662	0,048%	0	0
grudzień 2015	13 136	1,0%	64 453	3,9%
styczeń 2016	6 590	0,4%	80 772	4,6%
Luty 2016	81 704	5,9%	37 678	3,3%
marzec 2016	153 847	10,0%	12 372	1,2%
kwiecień 2016	140 652	9,8%	9 985	0,9%
maj 2016	137 895	9,5%	6 452	0,6%
czerwiec 2016	107 748	9,3%	14 179	2,1%

(dowód: akta kontroli str. 4172-4174)

PSE SA udostępnia pełną zdolność importową połączenia z systemem litewskim, równą zdolności przesyłowej wstawki prądu stałego 500 MW w godzinach od 6:00 do 24:00. Natomiast w porze nocnej, tj. pomiędzy godzinami 0:00 a 6:00, PSE SA nie udostępnia zdolności importowych połączenia energetycznego Polka - Litwa.

Według wyjaśnień Zarządu PSE SA⁸⁷ ograniczenie zdolności importowych w porze nocnej wynika z konieczności spełnienia kryteriów bezpieczeństwa pracy KSE, przy uwzględnieniu struktury i stanu technicznego jednostek wytwórczych ciepłych, tj. w celu minimalizacji wyłączenia z ruchu jednostek wytwórczych ciepłych będących JWCD⁸⁸ w cyklu dobowym. Z uwagi na fakt, że pracujące w KSE jednostki wytwórcze ciepłe są silnie wyeksploatowane oraz nieprzystosowane do codziennego odstawiania; wprowadzenie reżimu odstawiania jednostek w cyklu dobowym, spowodowałoby zwiększenia ich awaryjności, a w konsekwencji brak możliwości wprowadzenia do ruchu dla zapewnienia dostaw energii elektrycznej w KSE, tj. pokrycia zapotrzebowania wraz z utrzymaniem niezbędnej minimalnej wielkości rezerw mocy.

(dowód: akta kontroli str. 4175-4178)

W studium opłacalności inwestycji oraz warunków realizacji połączenia⁸⁹ zakładano, że źródłem korzyści z połączenia będzie niższy koszt energii w Polsce niż na Litwie i w pozostałych państwach bałtyckich. Wskazywano jednocześnie, że państwa bałtyckie będą miały dostęp do elastycznej mocy szczytowej, której koszt będzie niższy niż w Polsce. Zakładano, że łącze międzysystemowe będzie przesyłało energię z Polski w nocy i w okresach poza szczytem, zaś do Polski w godzinach szczytu. Szacowano, że wystąpi niewielka nadwyżka przepływu w kierunku Litwy. Obecnie występuje istotna różnica pomiędzy zakładanym a rzeczywistym kierunkiem przesyłu energii elektrycznej przy wykorzystaniu połączenia energetycznego Polska – Litwa. W okresie funkcjonowania połączenia, od listopada 2015 r. do czerwca 2016 r. rzeczywisty przesył energii z Litwy do Polski jest ok. trzy razy większy niż z Polski do Litwy.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

⁸⁷ Pismo Zarządu PSE SA nr Z-703-2016-79003 z dnia 8 sierpnia 2016 r.

⁸⁸ Jednostka wytwórcza centralnie dysponowana – jednostka wytwórcza przyłączona do sieci przesyłowej lub koordynowanej sieci 110 kV, podlegająca centralnemu dysponowaniu przez OSP.

⁸⁹ Patrz: przypis 8.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

4. Prawdliwość wykorzystania środków UE na realizację budowy mostu energetycznego Polska - Litwa

4.1 Koszty realizacji Programu dofinansowane ze środków UE

Program – most energetyczny Polska - Litwa uzyskał dofinansowanie w ramach programów: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 oraz Transeuropejskie Sieci Energetyczne.

Program został uwzględniony na liście projektów indywidualnych dla POIiŚ 2007 – 2013, ogłoszonej w załączniku do Obwieszczenia Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 31 lipca 2008 r.⁹⁰, a następnie został objęty indywidualnym nadzorem instytucjonalnym przez Instytucję Wdrażającą – Instytut Nafty i Gazu.

Plany przyznania finansowania publicznego dla *Programu* zostały zgłoszone przez Polskę do Komisji Europejskiej 18 listopada 2010 r. Komisja Europejska w decyzji K(2011)44 z 6 stycznia 2011 r., uznała ww. pomoc publiczną za zgodną z rynkiem wewnętrznym. Planowane nakłady na realizację *Programu* wynosiły 2 645 231,0 tys. zł⁹¹.

Instytucja Wdrażająca zawarła z PSE SA odrębne umowy o dofinansowanie dla sześciu projektów składających się na *Program*. Całkowite nakłady na zadania inwestycyjne objęte *Programem* na dzień 31 grudnia 2015 r. (koniec okresu kwalifikowania wydatków) wynosiły 1 743 728,6 tys. zł (w tym: koszty kwalifikowalne – 1 573 407,8 tys. zł, koszty niekwalifikowalne – 170 320,8 tys. zł) i zostały sfinansowane z następujących źródeł: dofinansowanie w ramach POIiŚ – 896 842,5 tys. zł, środki własne PSE SA – 846 886,1 tys. zł⁹². Wnioski o płatność końcową dotyczące poszczególnych projektów zostały pozytywnie rozpatrzone przez Instytucję Wdrażającą (odpowiednio – 30 grudnia 2015 r., 3 marca 2016 r. oraz 5 i 11 maja 2016 r.), a kwoty dofinansowania stanowiące płatności końcowe zostały przekazane PSE SA (przelewy zostały zrealizowane odpowiednio – 9 lutego, 17 marca oraz 12 i 19 maja 2016 r.)

(dowód: akta kontroli str. 153-181, 253-257, 472-543, 749-751, 756-859, 1398-1408)

Pomoc finansowa UE w zakresie TEN-E została przyznana decyzją Komisji Europejskiej C(2009)6340 z 6 sierpnia 2009 r. na sfinansowanie działania „Studium wykonalności dla projektu LitPol Link”, obejmującego dwa zadania początkowej fazy realizacji ww. projektu, tj. studium wykonalności dla budowy linii Ełk – Granica RP oraz dla rozbudowy stacji w Ełku. Szacunkowe łączne koszty kwalifikowalne działania zostały ustalone w kwocie 3 800,0 tys. EUR, zaś maksymalna kwota dofinansowania – w kwocie 1 900,0 tys. EUR. Łączne koszty kwalifikowane działania wyniosły 3 644,8 tys. EUR (15 134,0 tys. zł), zaś dofinansowanie z funduszu TEN-E – 1 822,4 tys. EUR (7 567,0 tys. zł). PSE SA w dniu

⁹⁰ M.P. z dnia 13 sierpnia 2008 r., Nr 58, poz. 521.

⁹¹ Planowane nakłady nie obejmowały SE Stanisławów. Zadanie, którego planowany koszt miał wynieść 61 678,0 tys. zł, zostało włączone do etapu I *Programu* w 2012 r.

⁹² Pismo Zarządu PSE SA nr Z-644-2016-74140 z 22 lipca 2016 r. – Wykaz wydatków w ramach umów o dofinansowanie z POIiŚ.

29 czerwca 2015 r. poinformowała Komisję Europejską o zrealizowaniu działania „Studium wykonalności dla projektu LitPol Link” i wystąpiła o płatność końcową w wysokości 1 822,4 tys. EUR. KE zatwierdziła płatność końcową w ww. kwocie w dniu 16 września 2015 r.⁹³

Wydatki dotyczące realizacji ww. studium wykonalności w kwocie 12 782,9 tys. zł. zostały wykazane jako wydatki niekwalifikowalne w ramach dwóch projektów, które uzyskały dofinansowanie z POIiŚ.

(dowód: akta kontroli str. 182-247, 627-696, 4344-4345)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4.2 Dofinansowanie projektu *Budowa stacji 400/220/110 kV Ołtarzew*⁹⁴

Opis stanu
faktycznego

Wniosek o dofinansowanie ze środków POIiŚ projektu *Budowa stacji Ołtarzew* został przekazany przez PSE SA do Instytucji Wdrażającej 28 czerwca 2010 r.

10 grudnia 2010 r. IW poinformowała Ministerstwo Gospodarki⁹⁵ o pozytywnym zakończeniu oceny złożonej przez PSE SA dokumentacji według kryteriów: formalnych oraz merytorycznych I i II stopnia i wniosowała o wyrażenie zgody na podpisanie warunkowej umowy o dofinansowanie. W związku z wprowadzonymi w projekcie zmianami IW wprowadziła korekty do protokołu z zakończenia oceny projektu i 10 marca 2011 r. ponownie zwróciła się do MG o wyrażenie zgody na podpisanie umowy o dofinansowanie.

Zgodnie z wnioskiem PSE SA przedstawionym IW do oceny merytorycznej II stopnia, planowany całkowity koszt realizacji projektu wynosił 449 808,5 tys. zł, wydatki kwalifikowalne – 372 726,3 tys. zł, a wnioskowane dofinansowanie – 179 430,5 tys. zł (dofinansowanie rekomendowane przez IW – 107,2 mln zł).

W wyniku zmian w projekcie (zmniejszenie kosztów realizacji projektu w związku z wyborem najkorzystniejszej oferty w kwocie niższej od szacunkowej wartości zamówienia o 171 800,0 tys. zł oraz aktualizacją założeń mających wpływ na poziom dofinansowania) planowany koszt realizacji projektu został ustalony w kwocie 276 609,2 tys. zł, wydatki kwalifikowalne – 210 832,9 tys. zł, zaś wnioskowane dofinansowanie (rekomendowane również przez IW) – 116 190,0 tys. zł. Ww. kwoty zostały następnie przyjęte w umowie o dofinansowanie⁹⁶ projektu *Budowa stacji Ołtarzew* zawartej 11 marca 2011 r. pomiędzy Instytutem Nafty i Gazu a PSE SA. Okres kwalifikowalności wydatków ustalono w umowie od 1 lutego 2008 r. do 30 września 2014 r. Jako wskaźnik produktu przyjęto długość wybudowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych⁹⁷, którego wartość docelową określono jako 3,7 km. Natomiast wskaźnik rezultatu, ustalony jako dodatkowa moc przesyłowa energii elektrycznej na połączeniu transgranicznym, został określony łącznie dla całego *Programu – most energetyczny Polska - Litwa* na poziomie 450 MW.

⁹³ ENER.B.1/CSM/MG/Ares(2015), subject: Approval of FTIR and final payment for the project: 2008-E243/08-TREN/08/TEN-E-SI2.536847.

⁹⁴ Projekt „Budowa stacji 400/220/110kV Ołtarzew – część projektu Połączenie elektroenergetyczne Polska-Litwa”, dalej: projekt *Budowa stacji Ołtarzew*.

⁹⁵ Dalej: MG.

⁹⁶ Umowa o dofinansowanie nr UDA-POIS.10.01.00-00-005/10-00, dalej: umowa o dofinansowanie.

⁹⁷ Długość linii liczona według długości torów prądowych. Łączna długość wybudowanych linii, niezależnie od ilości torów prądowych, miała wynosić 1,7 km.

Wkład z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w finansowanie projektu *Budowa stacji Ołtarzew*, zaklasyfikowanego jako „duży projekt”⁹⁸, został zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej⁹⁹ z 17 października 2012 r., w której określono m.in., że powyższy wkład finansowy nie powinien przekroczyć 28 875,7 tys. EUR, tj. 116 190,0 tys. zł¹⁰⁰.

PSE SA zawarła z IW trzy aneksy do umowy o dofinansowanie:

- aneks nr 1 z 26 kwietnia 2013 r., w którym m.in. określono nowe kwoty: planowanego całkowitego kosztu realizacji projektu (219 310,2 tys. zł), wydatków kwalifikowanych (170 427,6 tys. zł) oraz dofinansowania (93 922,6 tys. zł) oraz wprowadzono dodatkowy wskaźnik produktu – *Budowa stacji 400/220/110 kV Ołtarzew wraz z przyłącznikami*, o wartości docelowej – 1 szt./obiekt;
- aneks nr 2 z 28 października 2013 r., w którym ustalono m.in., że PSE SA zostanie udzielone dofinansowanie w formie zaliczki, której jednorazowa transza nie może przekroczyć 35 000 tys. zł;
- aneks nr 3 z 30 września 2014 r., w którym m.in. określono nowe kwoty: planowanego całkowitego kosztu realizacji projektu (217 009,0 tys. zł), wydatków kwalifikowanych (165 756,2 tys. zł) oraz dofinansowania (94 481,0 tys. zł) oraz wydłużono okres kwalifikowalności wydatków do 30 czerwca 2015 r.

Zmniejszenie kosztów realizacji projektu wynikało głównie z uzyskania niższej o 23 mln zł od planowanej wartości dostawy autotransformatorów (w związku z zakupem trzech zamiast – jak zakładano na etapie opracowywania wniosku o dofinansowanie – czterech autotransformatorów) oraz z obniżenia o 16 mln zł kwoty rezerwy na nieprzewidziane wydatki. Natomiast zwiększenia stopy dofinansowania projektu (z 55,11% do 57,00%, tj. maksymalnego poziomu) dokonano w związku z przeprowadzoną aktualizacją analizy finansowej.

(dowód: akta kontroli str. 116, 145-152, 283-347, 617-619, 697-701, 713-717, 755, 861-1001, 1011-1076, 1413-1426)

PSE SA złożyła 21 wniosków o płatność, w tym osiem o charakterze sprawozdawczym, nieprzedstawiających wydatków do rozliczenia, oraz jeden wniosek o płatność zaliczkową. W ww. wnioskach, po wprowadzeniu korekt uwzględniających uwagi IW, zostały ujęte wydatki kwalifikowalne w łącznej kwocie 162 851,4 tys. zł. Kwota dofinansowania wyniosła 92 825,3 tys. zł, przy czym PSE SA otrzymała: zaliczkę w kwocie 26 500,0 tys. zł (z czego zwrócona została niewykorzystana kwota 4 437,1 tys. zł), płatności pośrednie – 67 163,6 tys. zł, płatność końcową – 538,8 tys. zł oraz wyrównanie (w związku z zwiększeniem stopy dofinansowania) – 3 060,0 tys. zł. Odsetki w kwocie 138,3 tys. zł, dotyczące środków otrzymanych w formie zaliczki, PSE SA przekazała 30 czerwca 2014 r. na rachunek bankowy IW.

Płatności pośrednie były realizowane przez IW po zatwierdzeniu poszczególnych wniosków. Wniosek o płatność końcową, złożony 23 lipca 2015 r. i skorygowany 8 grudnia 2015 r., został rozpatrzony pozytywnie przez IW w dniu 30 grudnia 2015 r. Refundacja wydatków w kwocie 538,8 tys. zł, przedstawionych w ww. wniosku, nastąpiła 9 lutego 2016 r.

⁹⁸ W rozumieniu art. 39 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

⁹⁹ C(2012)7235 final.

¹⁰⁰ Równowartość kwoty w EUR podanej we wniosku o potwierdzenie wkładu dla dużego Projektu z 14 marca 2011 r. przeliczonej wg kursu 4,0238 PLN/EUR.

Kwalifikowalność wydatków była weryfikowana przez IW w toku weryfikacji wniosków o płatność oraz podczas przeprowadzonych kontroli. W związku ze zgłoszonymi przez IW uwagami kwota wydatków kwalifikowalnych została zmniejszona o 154,9 tys. zł (31,2 tys. zł z tytułu usług doradczych i prawnych z powodu naruszenia Wytycznych¹⁰¹, oraz 123,7 tys. zł, tj. kwotę odpowiadającą wydatkom na zakup działek wykorzystanych na potrzeby drogi gminnej).

PSE SA w ramach prowadzonej ewidencji księgowej, dokonała wyodrębnienia operacji gospodarczych związanych z projektem *Budowa stacji Ołtarzew*, w szczególności: stosowała kody księgowe oraz oznaczenia wskazujące m.in. charakter i rodzaj wydatku, program operacyjny, projekt oraz zadanie inwestycyjne; utworzyła odrębne konta księgowe służące ewidencji dofinansowanych nakładów; wyodrębniła w ramach kont kosztowych wydatki nieinwestycyjne ponoszone w ramach projektu; prowadziła na odrębnych kontach ewidencję środków pieniężnych związanych z dofinansowaniem.

(dowód: akta kontroli str. 248-252, 258-260, 264-272, 544-616, 702-712, 1122-1397)

Na podstawie przeprowadzonej kontroli, IW stwierdziła zrealizowanie pełnego zakresu rzeczowego projektu *Budowa stacji Ołtarzew*.

PSE SA osiągnęła określone w umowie o dofinansowanie wskaźniki produktu:

- *Budowa stacji 400/220/110 kV Ołtarzew wraz z przyłącznikami* (obiekt został wybudowany, 9 stycznia 2014 r. PSE SA uzyskała pozwolenie na jego użytkowanie¹⁰², złożone zostały zawiadomienia o zakończeniu budowy i zamiarze przystąpienia do użytkowania, 15 kwietnia 2014 r. sporządzono protokół potwierdzający przyjęcie stacji do eksploatacji),
- *Długość wybudowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych* (łączna długość nowych sieci wyniosła odpowiednio: 2,04 km (według linii, bez względu na ilość zrealizowanych torów prądowych) oraz 4,08 km (według torów prądowych).

PSE SA zrealizowała również wskaźnik rezultatu określony łącznie dla całego Programu – *most energetyczny Polska - Litwa (dodatkowa moc przesyłowa energii elektrycznej na połączeniu transgranicznym)* i poinformowała IW, że 9 grudnia 2015 r. udostępnione zdolności przesyłowe energii elektrycznej (kierunek Litwa – Polska) wynosiły 488 MW¹⁰³.

(dowód: akta kontroli str. 101, 116, 263, 1119-1121)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

PSE SA, we wnioskach o płatność dotyczących projektu *Budowa stacji 400/220/110 kV Ołtarzew*, ujęła jako wydatki kwalifikowalne wydatki w kwocie 9 043 840,00 zł, poniesione w związku z nabyciem nieruchomości gruntowych obejmujących działki ewidencyjne o numerach 132, 133/1, 134/1, 135/2, 135/3 oraz 135/4 położone w obrębie Pogroszew, gmina Ożarów Mazowiecki, Powiat

¹⁰¹ Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach POIiŚ z 3 września 2009 r.

¹⁰² Decyzja Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego z Ożarowa Mazowieckiego nr 14/14 z 9 stycznia 2014 r.

¹⁰³ Raport PSE SA z osiągniętych efektów dla Projektu „Połączenie elektroenergetyczne Polska – Litwa” z 3 lutego 2016 r.

Warszawski Zachodni. Ww. kwota wydatków kwalifikowalnych została ustalona jako iloczyn powierzchni gruntów bezpośrednio wykorzystanych w związku z realizacją projektu (56 524 m²) oraz ceny ich nabycia (160 zł/m²).

Dla określenia wartości rynkowej powyższych gruntów, podanej we wniosku o płatność PSE SA przedstawiła operat szacunkowy sporządzony 11 września 2011 r. (tj. 14 miesięcy po zakupie i 3 dni przed złożeniem wniosku o płatność, w którym ujęto wydatki kwalifikowalne z tytułu nabycia nieruchomości gruntowych), w którym wartość 1 m² gruntu została oszacowana w wysokości 172,80 zł.

NIK nie uznaje argumentacji PSE SA, że należało opracować kolejny operat szacunkowy ponieważ zmianie uległo przeznaczenie terenów rolnych na tereny usług w korytarzu istniejących linii elektroenergetycznych oraz pod teren stacji elektroenergetycznej, w związku z uchwałą nr 466/10 Rady Miejskiej w Ożarowie Mazowieckim¹⁰⁴. Operaty z maja 2010 r. oraz z września 2011 r. opracowano przy założeniu takiego samego przeznaczenia gruntów¹⁰⁵, których wartość szacowano, a przywołana uchwała Rady Miejskiej w Ożarowie nie zmieniała stanu prawnego tych gruntów.

Instytucja Wdrażająca – Instytut Nafty i Gazu przeprowadziła w marcu 2011 r kontrolę wydatków poniesionych na nabycie gruntów na potrzeby Stacji Ołtarzew. (tj. przed złożeniem przez PSE SA wniosku o płatność), m.in. w oparciu o przedstawione przez PSE SA operaty szacunkowe z 7 maja 2010 r. (stanowiące podstawę obliczenia wartości rynkowej gruntów), w których wartość 1 m² gruntu oszacowano w wysokości 86,00 zł.

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z *Wytycznymi w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach POIiŚ* z dnia 3 września 2009 r.¹⁰⁶ wydatki na nabycie nieruchomości niezabudowanej kwalifikują się do współfinansowania ze środków POIiŚ w szczególności jeżeli nie przekraczają one wartości rynkowej tej nieruchomości, przy czym wartość tę należy potwierdzić operatem szacunkowym. W przypadku, gdy wydatek na zakup nieruchomości przekracza jej wartość rynkową, za kwalifikowalną można uznać jedynie tę część wydatku, która odpowiada wartości rynkowej nieruchomości.

W ocenie NIK, PSE SA nieprawidłowo, niezgodnie z przywołanymi wyżej *Wytycznymi w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach POHŚ*, wyliczyła kwotę wydatków kwalifikowalnych na nabycie wymienionych wyżej sześciu nieruchomości gruntowych albowiem jako podstawę ich wyliczenia przyjęła wartość rynkową nieruchomości określoną w operacie szacunkowym sporządzonym 14 miesięcy po zawarciu umów kupna-sprzedaży. Tymczasem zgodnie z przywołanymi wyżej *Wytycznymi* limit wydatków kwalifikowalnych na nabycie nieruchomości niezabudowanej wyznaczała wartość rynkowa określona w sześciu operatach szacunkowych sporządzonych przed zawarciem umów kupna-sprzedaży. W rezultacie, we wniosku o płatność PSE SA zawyżyła kwotę wydatków kwalifikowanych poniesionych na nabycie nieruchomości o 4 182 776 zł i otrzymała refundację w zawyżonej wysokości - o kwotę 2 384 182,32 zł.

¹⁰⁴ Z dnia 15 czerwca 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Pogroszew.

¹⁰⁵ Teren przeznaczony pod budowę stacji elektroenergetycznej i usług w korytarzu istniejących linii elektroenergetycznych..

¹⁰⁶ Rozdział 6 Szczegółowe warunki dotyczące kwalifikowania wydatków, Sekcja 6.3.1 Nabycie nieruchomości niezabudowanej, pkt 1 lit. b.

(dowód: akta kontroli str. 348-465, 1149-1175, 1373-1397, 4313-4343)

4.3 Realizacja wniosków po kontrolach prowadzonych przez Instytucję Wdrażającą i Europejski Trybunał Obrachunkowy

Opis stanu faktycznego

Wyniki kontroli *Programu – most energetyczny Polska - Litwa* prowadzonych przez Europejski Trybunał Obrachunkowy zostały przedstawione w następujących dokumentach:

- Kontrola wykonania zadań „Czy działania w ramach polityki wewnętrznego rynku energii i wydatki na połączenia międzysystemowe oraz infrastrukturę związaną z magazynowaniem energii skutecznie przyczyniają się do poprawy bezpieczeństwa dostaw energii?” Podsumowanie stanu faktycznego – Polityka wewnętrznego rynku energii i działania dotyczące infrastruktury energetycznej, Polska, 16 grudnia 2014 r.

ETO stwierdził m.in. opóźnienia w realizacji projektów składających się na *Program – most energetyczny Polska - Litwa* i wskazał ich główne przyczyny, w tym: przedłużający się proces uzyskania pozwoleń na budowę, trudności w pozyskiwaniu prawa do gruntu, protesty właścicieli gruntów i społeczności lokalnych, zmiany w harmonogramie wyłączenia linii elektroenergetycznych. W ocenie ETO konieczne były znaczne wysiłki, by nie doszło do kolejnych opóźnień.

- DAS 2014. Kontrola legalności i prawidłowości płatności w obszarze Polityki Spójności, Program Operacyjny nr 2007PL161PO002 Infrastruktura i Środowisko, okres programowania 2007-2013, EFRR. Zawiadomienie o wstępnych etapach kontroli, 26 maja – 6 czerwca 2014 r.

ETO objął kontrolą projekt „Budowa linii Ostrołęka - Narew wraz z rozbudową stacji Ostrołęka i stacji Narew” i zbadał cztery losowo wybrane pozycje kosztów (w tym postępowanie o udzielenie zamówienia związane z jedną pozycją kosztów) o łącznej wartości 4 608,2 tys. zł EUR. W powyższym zakresie ETO nie sformułował ustaleń.

- DAS 2015. *Audit of the legality and regularity of payments under cohesion policy, Operational Programme No 2007PL161PO002 Infrastructure & Environment, 2007-2013 Programming Period, ERDF. Statement of preliminary findings, 25 January 2016 – 1 February 2016*¹⁰⁷.

ETO objął kontrolą projekt „Budowa stacji Stanisławów” i zbadał trzy losowo wybrane pozycje kosztów (w tym postępowanie o udzielenie zamówienia związane z jedną pozycją kosztów) o łącznej wartości 24 916,9 tys. zł. W powyższym zakresie ETO nie sformułował ustaleń.

ETO przeprowadził ponadto ocenę wykonania zadań w odniesieniu do ww. projektu i stwierdził, że wskaźniki produktu i rezultatu zostały zrealizowane, a cele projektu ustalone w umowie o dofinansowanie zostały w pełni osiągnięte.

ETO nie wydał zaleceń pokontrolnych w odniesieniu do ww. projektów¹⁰⁸.

(dowód: akta kontroli str. 116, 722, 745-748, 1008-1009)

Instytut Nafty i Gazu, jako Instytucja Wdrażająca, przeprowadził łącznie 32 kontrole *Programu*, obejmujące w szczególności: kontrole procedur zawierania umów (ex-ante i ex-post) oraz zmian w umowach, kontrole w trakcie realizacji *Programu* oraz kontrole na zakończenie realizacji *Programu*.

¹⁰⁷ Wstępny raport ETO przekazany NIK 18 kwietnia 2016 r.

¹⁰⁸ Pismo PSE SA nr Z-590-2016-67947 (załączniki nr 1) z 4 lipca 2016 r.

IW, w ramach kontroli projektu *Budowa stacji Ołtarzew*, przeprowadziła siedem kontroli procedur zawierania umów na świadczenie usług doradztwa prawnego i ustaliła, że PSE SA, jako zamawiający, udzielała zamówień w ww. zakresie nie stosując przepisów ustawy *pzp*. W szczególności, w ocenie IW, kontrolowane umowy, mające charakter porozumienia przygotowawczego, nie stanowiły zamówienia publicznego, natomiast do udzielania zamówień dochodziło każdorazowo przy zleceniu konkretnych zleceń. Stąd wydatki poniesione na podstawie ww. umów zostały uznane przez IW za niekwalifikowalne¹⁰⁹. Koszty obsługi prawnej dotyczące zadań związanych z realizacją Projektu „Połączenie elektroenergetyczne Polska – Litwa”, wynoszące łącznie 1 036,6 tys. zł, nie były przedkładane przez PSE SA do refundacji do IW i zostały w całości zaliczone do wydatków niekwalifikowalnych w ramach POIiŚ¹¹⁰.

Jedynie w przypadku umowy o dofinansowanie projektu *Budowa stacji Ołtarzew* ww. wydatki zostały uwzględnione w planowanej kwocie wydatków kwalifikowalnych (w kategorii *Zarządzanie projektem*). Jednak ostatecznie, w nawiązaniu do zaleceń pokontrolnych IW, PSE SA dokonała aktualizacji harmonogramu realizacji projektu, stanowiącego załącznik do aneksu nr 1 do umowy o dofinansowanie i ww. wydatki zostały uznane za niekwalifikowalne.

W związku z przeprowadzonymi kontrolami, jako niekwalifikowalne IW uznała ponadto wydatki w łącznej kwocie 84 179,4 tys. zł poniesione na podstawie umów dotyczących:

- wykonania projektu *Budowa linii Ostrołęka - Narew wraz z rozbudową stacji Ostrołęka i Narew* o wartości 81 676,4 tys. zł (w związku z naruszeniem ustawy *pzp*),
- opracowania i uzgodnienia SIWZ dla wykonania projektu *Budowa linii Ostrołęka - Narew wraz z rozbudową stacji Ostrołęka i Narew oraz Budowa linii Miłosna - Siedlce Ujrzanów wraz z budową stacji Siedlce Ujrzanów*, o łącznej wartości 1 186,0 tys. zł netto (w związku z niedozwolonym podziałem zamówienia na części w celu uniknięcia stosowania ustawy *pzp*),
- opracowania studium lokalizacyjnego zamierzenia inwestycyjnego pn. *Budowa połączenia 400 kV Elk - Nowa stacja (Rutki)* o wartości 790,0 tys. zł (w związku z naruszeniem *Wytycznych*),
- usług doradczych w zakresie wsparcia PSE SA w procesie pozyskiwania dofinansowania oraz przeprowadzania notyfikacji pomocy publicznej *Programu* o łącznej wartości 509,1 tys. zł (w związku z naruszeniem *Wytycznych*),
- innych usług, w tym prawnych w kwocie 17,9 tys. zł.

Ponadto PSE SA, w związku z przeprowadzoną przez IW weryfikacją wniosków o płatność, zmniejszyła o 154,9 tys. zł kwotę wydatków kwalifikowalnych dotyczących projektu *Budowa stacji Ołtarzew*. PSE SA dokonała także korekty trzech wniosków o płatność końcową¹¹¹, w których – z uwagi na wyczerpaną pulę alokacji środków dotacji możliwej do udzielenia spółce w ramach zawartej umowy o dofinansowanie – wydatki kwalifikowalne zmniejszone zostały łącznie o kwotę 2 524,2 tys. zł.

¹⁰⁹ Za wyjątkiem wydatków związanych z wynagrodzeniem ryczałtowym, których kwalifikowalność uzależniona była od wykazania ich bezpośredniego związku z realizacją Projektu.

¹¹⁰ Pismo PSE z 27 czerwca 2016 r. znak Z-570-2016-65695.

¹¹¹ Skorygowane wnioski dotyczyły projektów: Budowa linii Ostrołęka – Narew, Budowa linii Miłosna – Siedlce Ujrzanów wraz z budową stacji Siedlce Ujrzanów oraz Budowa linii Elk bis – Łomża wraz z budową stacji Łomża i stacji Elk bis.

(dowód: akta kontroli str. 96-101, 116, 125-144, 273-282, 466-471, 620-626, 860, 1002-1007, 1409-1412, 1433-1444)

W związku z przeprowadzonymi kontrolami IW wydawała zalecenia pokontrolne dotyczące dostosowania do wymogów POliŚ procedur wewnętrznych PSE SA w zakresie: udzielania zamówień, ewidencji księgowej, zasad kwalifikowalności wydatków oraz przechowywania i archiwizacji dokumentacji. Zalecenia sformułowane przez IW zostały zrealizowane przez PSE SA.

Realizacja zaleceń pokontrolnych była weryfikowana przez IW podczas odrębnych kontroli, jak również poprzez analizę przekazywanych przez PSE SA informacji o stanie wypełnienia zaleceń.

IW podczas kontroli weryfikowała stan zaawansowania poszczególnych projektów i monitorowała ryzyko nieterminowej realizacji inwestycji.

(dowód: akta kontroli str. 718-721, 724-743, 1077-1118)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność w zbadanym obszarze.

Opis stanu
faktycznego

5. Etap II Programu most energetyczny Polska - Litwa

Etap II Programu – most elektroenergetyczny Polska - Litwa, według dokumentu *Program rozbudowy KSP z grudnia 2011 r.*, obejmował osiem zadań inwestycyjnych¹¹², z których PSE SA realizowała siedem¹¹³:

- *Budowa linii 400 kV Ostrołęka - Stanisławów i Rozbudowa stacji 220/110 kV Ostrołęka o rozdzielnię 400 kV (etap II)*

Oba zadania były na etapie opracowania dokumentacji przedinwestycyjnej. Uruchomienie postępowań przetargowych mających na celu wyłonienie wykonawców i zawarcia umów na realizację zadań planowane było na II kwartał 2017 r.

- *Budowa linii 400 kV Kozienice - Siedlce Ujrzanów (etap II)*

Prowadzone były prace budowlano-montażowe związane z budową linii przez wykonawcę, z którym PSA SA w dniu 13 sierpnia 2013 r. zawarła umowę na realizację zadania. Wartość netto zawartej umowy 318 000,0 tys. zł, a przewidywany termin wykonania 31 grudnia 2017 r.

- *Budowa stacji 400/110 kV Siedlce Ujrzanów*

PSE SA w dniu 30 października 2015 r. zawarła umowę dotyczącą wykonania zadania inwestycyjnego o wartości netto 22 324,4 tys. zł netto, z terminem realizacji do 31 maja 2017 r.

Prowadzone były prace formalno-prawne związane z realizacją inwestycji: opracowywano dokumentację budowlaną i wykonawczą, trwała procedura wprowadzania zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gmin w zakresie wprowadzeń liniowych.

- *Budowa stacji 400/220/110 kV Kozienice*

¹¹² Stacje energetyczne: Ostrołęka (etap II), Siedlce Ujrzanów (etap I), Kozienice, Płock i Olsztyn Matki; linie energetyczne: Ostrołęka-Stanisławów, Kozienice-Siedlce Ujrzanów i Płock-Olsztyn Matki.

¹¹³ Pismo Zarządu PSE SA nr Z-632-2016-71267 z dnia 13 lipca 2016 r.

PSE SA w dniu 9 maja 2014 r. zawarła umowę, na budowę stacji o wartości netto 107 000,0 tys. zł, z terminem realizacji do 30 września 2017 r.

Realizowano prace budowlano-montażowe, między innymi wybudowano i uruchomiono gałęzie 1-5 nowej rozdzielni 400 kV, trwała budowa gałęzi 6-8, demontowano starą rozdzielnię 400 kV: opracowywano dokumentację budowlaną i wykonawczą, wprowadzano zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gmin w zakresie wprowadzeń liniowych.

▪ *Rozbudowa stacji 400/110 kV Płock*

W dniu 22 lutego 2013 r. zawarta została umowa na rozbudowę stacji o wartości netto 88 644,5 tys. zł, aneksowana w dniu 4 sierpnia 2014 r. Aneksem ograniczony został zakres oraz wynagrodzenie do wartości netto 74 127,0 tys. zł. Termin końcowy realizacji umowy określony został na 31 sierpnia 2016 r.

Zadanie znajdowało się w końcowej fazie realizacji. Wykonano i uruchomiono nową część rozdzielni 400 kV, zmodernizowano pola TR2 i AT1. Trwał ostatni etap wykonania umowy związany z modernizacją starej części rozdzielni 400 kV.

▪ *Rozbudowa stacji 400/220/110 kV Olsztyn Mątki*

W dniu 16 października 2015 r. spółka PSE SA zawarła umowę o wartości netto 34 800,0 tys. zł, z terminem zakończenia do 16 kwietnia 2018 r.

Trwały prace formalno-prawne związane z realizacją inwestycji: opracowywano dokumentację budowlaną i wykonawczą, uruchomiono procedurę uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla rozbudowy stacji. Dla rozbudowy stacji uzyskano prawo do dysponowania nieruchomością oraz zakupiono niezbędną działkę.

W związku rezygnacją z realizacji zadania *Budowa linii 400 kV Płock - Olsztyn Mątki*¹¹⁴, w zadaniach *Rozbudowa stacji 400/110 kV Płock* oraz *Rozbudowa stacji 400/220/110 kV Olsztyn Mątki*, odstąpiono od wykonania elementów stacji przeznaczonych do ich podłączenia do pierwotnie planowanej linii *Płock - Olsztyn Mątki*.

(dowód: akta kontroli str. 4235-4243, 4249)

Operatorzy polski i litewski zlecieli opracowanie¹¹⁵ studium rynkowego badającego przyszłe potrzeby wymiany energii pomiędzy Polską a Litwą, a tym samym zasadność realizacji etapu II. Według operatora litewskiego - od podjęcia pierwszych uzgodnień o budowie połączenia energetycznego Polska - Litwa znacząco zmieniły się warunki rynkowe, w tym układ cen energii na rynku, główne kierunki wymiany energii, konfiguracja połączeń transgranicznych. Zmiana warunków rynkowych wymusza konieczność weryfikacji zasadności wcześniejszych uzgodnień o zakresie rozbudowy połączenia Polska - Litwa oraz harmonogramu działań.

Według wyjaśnień Zarządu PSE SA¹¹⁶ - projekt *Raportu końcowego*, na podstawie umowy o współpracy zawartej w dniu 16 maja 2016 r. pomiędzy PSE SA, Litgrid AB i LitPol Link Sp. z o.o., powinien zostać sporządzony na przełomie września i października 2016 r., a wersja ostateczna w drugiej połowie października.

(dowód: akta kontroli str. 4245-4247, 4346-4350)

¹¹⁴ Patrz punkt 1.1 wystąpienia.

¹¹⁵ Pismo Zarządu PSE SA nr Z-643-2016-74114 z dnia 22 lipca 2016 r.

¹¹⁶ Pismo Zarządu PSE SA nr Z-845-2016-92388 z dnia 21 września 2016 r.

Wg wyjaśnień Zarządu PSE SA¹¹⁷ - PSE SA przewiduje możliwość ubiegania się o dofinansowanie ze środków UE na realizację dwóch zadań inwestycyjnych przewidzianych do realizacji w ramach etapu II *Programu*, które zostały wpisane na *Listę Projektów Strategicznych dla infrastruktury energetycznej w ramach programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*, są to *Budowa stacji 400/110 kV Olsztyn Mątki* oraz *Budowa linii 400 kV Ostrołęka - Stanisławów*.

Dla SE Olsztyn Mątki złożenie wniosku o dofinansowanie planowane jest na 2017 r. w szacunkowej wysokości 20 mln zł, która podlegać będzie weryfikacji podczas notyfikacji pomocy publicznej oraz oceny wniosku o dofinansowanie. Realizacja zadania planowana jest do końca 2019 r.

Wystąpienie o dofinansowanie dla linii 400 kV Ostrołęka - Stanisławów będzie możliwe po umieszczeniu zadania w *Wykazie Projektów Zidentyfikowanych przez właściwą instytucję w ramach trybu pozakonkursowego*¹¹⁸ oraz uzgodnieniu z Instytucją Wdrażającą harmonogramu przygotowania zadania. Ponadto zadanie to stanowi element projektu 4.5.2 *Linia wewnętrzna między Stanisławowem a Olsztynem Mątki (PL)* ujętego na liście projektów UE będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. W przypadku spełnienia dodatkowych warunków¹¹⁹ projekt będzie mógł ubiegać się o wsparcie ze środków funduszu *Łącząc Europę*.

Realizacja zadań etapu II *Budowa linii 400 kV Kozienice - Siedlce Ujrzanów* i *Rozbudowa stacji 400/220/110 kV Kozienice*, przypadająca na okres przełomu perspektyw finansowych 2007-2013 i 2014-2020, co uniemożliwiało ubieganie się o dofinansowanie tych zadań ze środków UE.

(dowód: akta kontroli str. 4245-4246)

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena częściowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

6. Planowanie przebiegu linii elektroenergetycznej 400 kV Kozienice - Ołtarzew

Opis stanu
faktycznego

Dwutorowa linia elektroenergetyczna 400 kV Kozienice - Ołtarzew, o długości ok. 130 km, została ujęta w dokumentach planistycznych krajowych i wojewódzkich:

- Polityka energetyczna m.st. Warszawy do roku 2020, przyjęta uchwałą Rady m.st. Warszawy nr LXIX/2063/2016 z dnia 27 lutego 2006 r.,
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.¹²⁰,
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 158/13 z dnia 28 października 2013 r.,

¹¹⁷ Pismo Zarządu PSE SA nr Z-643-2016-74114 z dnia 22 lipca 2016 r.

¹¹⁸ Wykaz stanowi załącznik nr 5 do Szczegółowego opisu osi priorytetowych programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

¹¹⁹ Warunki określone w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 347/2013 z dnia 17 kwietnia 2013 r. w sprawie wytycznych dotyczących transeuropejskiej infrastruktury energetycznej, uchylające decyzję nr 1364/2006/WE oraz zmieniające rozporządzenia (WE) nr 713/2009, (WE) nr 714/2009 i (WE) nr 715/2009.

¹²⁰ Uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, M.P. z 2012 r. poz. 252.

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego¹²¹ Województwa Mazowieckiego, przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 180/14 z dnia 7 lipca 2014 r. Przebieg linii Kozienice - Ołtarzew został ujęty w PZP Województwa Mazowieckiego na wniosek PSE SA z dnia 23 kwietnia 2009 r.¹²².

W związku z protestami społecznymi w gminach położonych na trasie planowanej linii 400 kV Kozienice - Ołtarzew, na wniosek mieszkańców gmin Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwałą nr 69/15 z 27 lipca 2015 r. postanowił o przystąpieniu do sporządzenia zmian PZP województwa w zakresie planowanego przebiegu trasy tej linii.

W dniu 25 marca 2014 r., pomiędzy PSE SA a konsorcjum firm: ZUE SA i Dalekovod SA zawarta została umowa nr DZ/333/DI/2014, przedmiotem której była realizacja zadania inwestycyjnego *Budowa dwutorowej linii 400 kV Kozienice - Ołtarzew*. Wartość umowy określono na 469 000,0 tys. zł netto, natomiast terminy realizacji na: 25 kwietnia 2018 r. – odbiór końcowy techniczny, 30 czerwca 2019 r. – odbiór końcowy umowy. Wykonawca, realizując umowę w formule *projektuj-buduj* zobowiązany był między innymi do załatwienia wszelkich spraw formalno – prawnych niezbędnych do realizacji inwestycji, w tym do opracowania i wprowadzenia do dokumentów planistycznych gmin trasy linii 400 kV.

Realizując przedmiot umowy wykonawca opracował wstępny przebieg planowanej linii 400 kV Kozienice - Ołtarzew. Od lipca 2014 r. zorganizowano cykl spotkań z władzami samorządowymi gmin leżących na zaproponowanej trasie przebiegu linii, podczas których przedstawiano przebieg trasy na terenach gmin.

W okresie od 9 lipca 2014 r. do 9 kwietnia 2015 r. przedstawiciele wykonawcy sześciokrotnie spotkali się z władzami gminy Jaktorów¹²³, prezentując informacje na temat planowanej inwestycji, przebiegu linii przez gminę Jaktorów oraz jej harmonogram.

W dniu 1 grudnia 2014 r. wykonawca złożył w Urzędzie Gminy Jaktorów wniosek o przystąpienie do zmiany lub sporządzenia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego.

W odpowiedzi na oczekiwania strony społecznej oraz protesty stowarzyszeń i mieszkańców gmin niechętnych lokalizacji linii 400 kV na ich terenie, PSE SA zaangażowała się bezpośrednio w proces konsultacji poprzez organizację w swojej siedzibie spotkań z przedstawicielami gmin i mieszkańców¹²⁴.

Podczas spotkań wykonawcy z przedstawicielami gmin oraz ich mieszkańcami rozważano pięć wariantów przebiegu linii Kozienice - Ołtarzew:

W-1 wariant ujęty w PZP Województwa Mazowieckiego przyjętym przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą nr 180/14 na posiedzeniu w dniu 7 lipca 2014 r.,

W-2 wariant wykonawcy, w części uwzględniający przebieg linii ujęty w PZP Województwa Mazowieckiego, w części proponujący rozwiązania alternatywne, zaprezentowany przez wykonawcę m.in. podczas konferencji

¹²¹ Dalej także: PZP

¹²² Aktualizacja wniosku z 21 sierpnia 2009 r., 28 sierpnia 2019 r. i 24 lutego 2012 r.

¹²³ 9 lipca 2014 r., 26 września 2014 r., 24 października 2014 r., 22 stycznia 2015 r., 23 marca 2015 r. - spotkania robocze z wójtem i pracownikami merytorycznymi Urzędu Gminy, 9 kwietnia 2015 r. - spotkanie informacyjne zorganizowane przez władze gminy.

¹²⁴ Spotkania w dniach: 18 maja 2015 r., 28 maja 2015 r., 15 czerwca 2015 r.

zorganizowanej przez wykonawcę dla przedstawicieli władz administracji rządowej i samorządowej w Warce w dniu 19 lutego 2015 r.,

- W-3 wariant DK50-A2, wykorzystujący istniejące kanały infrastrukturalne: drogę krajową DK50 oraz autostradę A2, proponowany przez stronę społeczną i przedstawicieli władz samorządowych gmin: Grodzisk Mazowiecki, Żabia Wola i Jaktorów w maju 2015 r., koncepcja lokalizacji wariantu zaprezentowana została przez wykonawcę w dniu 1 lipca 2015 r., podczas spotkania z mieszkańcami połączonych komisji Sejmiku Województwa Mazowieckiego: Komisji Rozwoju Gospodarczego, Infrastruktury i Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Komisji Strategii Rozwoju Regionalnego i Zagospodarowania Przestrzennego.
- W-4 wariant DK50-północny, wykorzystujący istniejące kanały infrastrukturalne: drogę krajową DK50 oraz istniejący przebieg linii 400 kV Rogowiec - Ołtarzew, zaproponowany przez mieszkańców północnej części gminy Grodzisk Mazowiecki, podczas spotkania w siedzibie Urzędu Miasta w Grodzisku Mazowieckim w dniu 10 sierpnia 2015 r.,
- W-5 wariant historyczny, z wykorzystaniem linii 220 kV Kozienice - Mory / Piaseczno - Ołtarzew, zgłoszony przez przedstawicieli społeczności lokalnych i samorządów w dniu 17 września 2015 r. podczas prac Forum Dialogu, działającego pod auspicjami Sejmiku Województwa Mazowieckiego.

W celu wypracowania kompromisowego rozwiązania przebiegu planowanej linii, we wrześniu 2015 r., pod auspicjami Sejmiku Województwa Mazowieckiego zostało powołane Forum Dialogu¹²⁵, do którego zaproszone zostały bezpośrednio zainteresowane strony, w tym przedstawiciele gminy Jaktorów. Z uwagi na to, że Forum nie osiągnęło celów, dla których zostało powołane, Marszałek Województwa Mazowieckiego na posiedzeniu Forum w dniu 18 lutego 2016 r. postanowił o zakończeniu tej formy uzyskania kompromisu społecznego.

Kontynuując działania zmierzające do wypracowania kompromisu w dniu 7 marca 2016 r. PSE SA skierowała do gmin zaangażowanych w dialog społeczny oraz stowarzyszeń uczestniczących w Forum zaproszenia do uczestnictwa w Grupie Roboczej.

Przedstawione wyżej warianty przebiegu linii Kozienice – Ołtarzew, rozważane przez Forum Dialogu a następnie przez Grupę Roboczą podane zostały analizie wielokryterialnej przeprowadzonej przez prof. Andrzeja Kraszewskiego z Politechniki Warszawskiej. Wyniki przeprowadzonej analizy prezentowane w dniu 16 maja 2016 r. wskazywały, że optymalnym wariantem przebiegu linii energetycznej Kozienice – Ołtarzew jest wariant W-3 przebiegający wzdłuż drogi krajowej nr 50 i autostrady A2.

Analiza wielokryterialna przebiegu linii Kozienice – Ołtarzew, podlegała następnie opiniowaniu przez zespół sześciu ekspertów powołanych przez PSE SA w czerwcu 2016 r. W podsumowaniu opinii ekspertów z 6 lipca 2016 r. stwierdzono, między innymi, że:

- spośród sześciu opinii dotyczących analizy wielokryterialnej przebiegu linii Kozienice – Ołtarzew, pięć jednoznacznie wskazuje, że analiza została

¹²⁵ Propozycja została zaakceptowana przez władze Sejmiku Województwa Mazowieckiego w dniu 3 września 2015 r., podczas posiedzenia połączonych komisji Sejmiku Województwa Mazowieckiego: Komisji Rozwoju Gospodarczego, Infrastruktury i Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Komisji Strategii Rozwoju Regionalnego i Zagospodarowania Przestrzennego.

wykonana obiektywnie, w transparentnym procesie wyboru optymalnego rozwiązania¹²⁶,

- wnioski zawarte w większości opinii, w tym po przeprowadzeniu dodatkowych kalkulacji, wskazują, że linia energetyczna 400 kV Kozienice - Ołtarzew powinna zostać zrealizowana w korytarzu zgodnie z wariantem W-3 wzdłuż drogi krajowej nr 50 i autostrady A2.

W dniu 9 czerwca 2016 r. przedstawiciele gminy Jaktorów wzięli udział w spotkaniu dotyczącym szczegółowego przebiegu linii oraz dalszego procedowania.

Zarząd PSE SA w dniu 2 sierpnia 2016 r. postanowił o wyeliminowaniu z dalszych prac czterech z pięciu analizowanych dotąd wariantów przebiegu trasy linii 400 kV Kozienice – Ołtarzew i przyjęciu do dalszych prac projektowych wariant przebiegu linii w korytarzu określonym w PZP Województwa Mazowieckiego (wariant W-2). Uzasadniając swoją decyzję Zarząd PSE SA stwierdził¹²⁷ między innymi że: linia elektroenergetyczna jest inwestycją celu publicznego, konieczną dla wyprowadzenia mocy z nowobudowanego bloku w Elektrowni Kozienice i wzmocnienia bezpieczeństwa KSE, a prowadzone intensywnie i w różnych formach konsultacje ze społecznościami zamieszkującymi tereny przebiegu linii nie doprowadziły do kompromisu. Proponowane w konsultacjach, inne warianty przebiegu linii nie zostały uzgodnione z gestorami innego rodzaju infrastruktury, z którą mogły wchodzić w kolizję linie w proponowanych w nich przebiegach.

(dowód: akta kontroli str. 1904-1923, 2208-2214, 4056-4158, 4242-4243, 4259-4265, 4273-4274, 4293, 4366-4379)

Dla lokalizacji linii przesyłowej Kozienice - Ołtarzew w PSE SA nie podejmowano działań w celu uzyskania decyzji o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej, o których mowa w art. 5 ust. 1 *ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych*¹²⁸.

PSE SA do zakończenia czynności kontrolnych NIK była w trakcie przygotowania dokumentacji do uzyskania decyzji środowiskowej, o której mowa w rozdziale 3 *ustawy OOS*, dotyczącej linii przesyłowej Kozienice – Ołtarzew.

(dowód: akta kontroli str. 1873-1875)

Ustalono
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

¹²⁶ Odrębne zdanie zgłosił [...] z Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa podnosząc m. in., że analiza jest wewnętrznie sprzeczna i obarczona poważnymi uchybieniami proceduralnymi i merytorycznymi w zakresie zasad wyboru kryteriów i źródeł wykorzystanych informacji.

Na podstawie art. 5 ust. 2 *ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1764) i art. 6 *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych* (Dz. U. z 2016 r. poz. 922). NIK wyłączyła jawność w zakresie wskazania imienia i nazwiska. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

¹²⁷ Pismo PSE SA nr Z-772-2016-84050 z dnia 26 sierpnia 2016 r.

¹²⁸ Dz. U. poz. 1265 ze zm.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹²⁹ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli.

Warszawa, dnia 9 lutego 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Dyrektor
Sławomir Grzelak

/ - /

.....
podpis

¹²⁹ Dz.U. z 2015 r. poz. 1096, ze zm.